

ΕΚΘΕΣΗ **ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ**

ΓΙΑ ΤΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΚΑΙ ΓΙΑ ΑΛΛΑ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

ΥΫΚΣΕΚ ΜΑΗΚΕΜΕ

SUPREME COURT

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

YÜKSEK MAHKEME

SUPREME COURT

Πρόλογος Προέδρου Επιτροπής

Συντάσσοντας την Έκθεση, είχα τη συμπαράσταση των δύο μελών της Επιτροπής, των αγαπητών συναδέλφων Δ. Μιχαηλίδου και Α. Λιάτσο, τους οποίους ευχαριστώ ιδιαίτερα για την ελευθερία που μου έδωσαν στον τρόπο σύνταξης της Έκθεσης και για τα σχόλιά τους για βελτίωση του περιεχομένου της.

Εκ μέρους της Επιτροπής θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω και τα υπόλοιπα μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου που είχαν την καλοσύνη, στον περιορισμένο χρόνο που τους δόθηκε, να μελετήσουν την Έκθεση και σε ειδική συνεδρία του Ανωτάτου Δικαστηρίου να εκφράσουν απόψεις για βελτίωση του περιεχομένου της.

Θεωρώ ότι θα ήταν μεγάλη παράλειψη αν δεν σημείωνα την άψογη συνεργασία με το κυβερνητικό Τυπογραφείο, το οποίο πάντοτε ανταποκρίνεται στις εκκλήσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου για βοήθεια. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα πρέπει να δοθούν και στην κα Λίτσα Παντελή, η οποία με πολλή φαντασία και δημιουργικότητα σχεδίασε το εξώφυλλο της Έκθεσης και φρόντισε για τη σελιδοποίησή της μέσα στα στενά χρονικά περιθώρια που της δόθηκαν.

Τέλος, τόσο εγώ, όσο και τα άλλα δύο μέλη της Επιτροπής ευελπιστούμε ότι η Πολιτεία θα ευαισθητοποιηθεί, έστω και την υστάτη, και θα αποδώσει στα δικαστήρια τους αναγκαίους πόρους και μέσα, ώστε η Δικαιοσύνη να συνεχίσει να απονέμεται κατά τρόπο που να διασφαλίζει το κράτος δικαίου.

Λευκωσία, 1 Ιουνίου 2016

Γ. Ερωτοκρίτου

**Δικαστής Ανωτάτου Δικαστηρίου
Πρόεδρος Επιτροπής**

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

YÜKSEK MAHKEME

SUPREME COURT

Πρόλογος Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου Μύρωνα Μ. Νικολάτου

Το Ανώτατο Δικαστήριο, στη συνεχή προσπάθειά του για ορθή και ταχεία απονομή της Δικαιοσύνης, που είναι συνταγματική επιταγή, εξουσιοδότησε τα Μέλη του, τους ευπαίδευτους Δικαστές Γεώργιο Ερωτοκρίτου, Δέσπω Μιχαλίδου και Αντώνη Λιάτσο, υπό την προεδρία του Δικαστή Ερωτοκρίτου, να ετοιμάσουν Έκθεση για τις λειτουργικές ανάγκες των Δικαστηρίων και για άλλα συναφή θέματα, κατά το πρότυπο προηγούμενων Εκθέσεων που ετοιμάστηκαν στο παρελθόν.

Ο σκοπός της Έκθεσης είναι η επισήμανση των κενών και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η απονομή της Δικαιοσύνης και η υπόδειξη των αναγκών των Δικαστηρίων, τις οποίες η Πολιτεία έχει καθήκον να ικανοποιήσει, μέσα στα πλαίσια των οικονομικών της δυνατοτήτων.

Η Έκθεση ετοιμάστηκε με πολλή επιμέλεια και ταχύτητα από τα τρία Μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ενισχυμένα από την εμπειρία του Δικαστή Ερωτοκρίτου από την προηγούμενη συμμετοχή του στην Έκθεση του 2012.

Η Δικαιοσύνη στην Κύπρο είναι και ανεξάρτητη και αμερόληπτη. Είμαστε υπερήφανοι διότι η Δικαιοσύνη δεν έχει διασυνδεθεί με οποιονδήποτε σκάνδαλο διαφθοράς. Υπάρχουν όμως προβλήματα στην ταχύτητα της Δικαιοσύνης. Πρώτη μας προτεραιότητα είναι η επιτάχυνση της απονομής της Δικαιοσύνης, χωρίς υποβάθμιση της υψηλής ποιότητάς της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
2. ΟΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΑΓΕΣ	19
3. ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ	20
(A) Προϋπολογισμός Δικαστικής Εξουσίας	22
(B) Μισθοί και Ωφελήματα	22
4. ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΙΣ	24
5. ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ	26
(A) Μελέτη για αναδιάρθρωση του Ανωτάτου Δικαστηρίου	26
(B) Άλλες εισηγήσεις και σκέψεις	27
(α) Δημιουργία Δευτεροβάθμιου Δικαστηρίου, ώστε το Ανώτατο Δικαστήριο να καταστεί Τριτοβάθμιο	27
(β) Σύσταση Τμημάτων (Divisions)	27
(γ) Μείωση αριθμού εφέσεων	28
(δ) Δημιουργία διαδικασίας ταχείας εκδίκασης εφέσεων	29
(ε) Δημιουργία διοικητικής υποδομής για υποβοήθηση του έργου του Ανωτάτου Δικαστηρίου	29
(στ) Μεταφορά υποθέσεων Ναυτοδικείου στα Επαρχιακά Δικαστήρια	30
6. ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ	31
(A) Αύξηση του αριθμού των δικαστών	31
(B) Αύξηση του προσωπικού των Επαρχιακών Δικαστηρίων και εναλλαξιμότητα	34
(Γ) Περιορισμός του αριθμού των υποθέσεων που καταχωρούνται στα Δικαστήρια	35
(Δ) Σύσταση πρότυπου Εμπορικού Δικαστηρίου	35
(Ε) Σύσταση Επιτροπής για την αναδιοργάνωση των δικαιοδοσιών και της λειτουργίας των Επαρχιακών Δικαστηρίων	36
7. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ	37
8. ΘΕΣΜΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	38

9. ΚΤΗΡΙΑΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	40
(Α) Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας	41
(Β) Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού	42
(Γ) Επαρχιακό Δικαστήριο Αμμοχώστου	42
(Δ) Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας	43
(Ε) Επαρχιακό Δικαστήριο Πάφου	43
(ΣΤ) Παλαιό κτίριο Ανωτάτου Δικαστηρίου	43
(Ζ) Διοικητικό Δικαστήριο	44
(Η) Αποθηκευτικοί χώροι	44
10. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	45
(Α) Ηλεκτρονικό σύστημα μηχανογράφησης	45
(Β) Τήρηση πρακτικών – Στενοτύπωση	46
(Γ) Αναβάθμιση ηλεκτρονικού εξοπλισμού	47
(Δ) Σύνδεση με διαδίκτυο	47
(Ε) Αναβάθμιση συστημάτων τηλεδιάσκεψης	47
(ΣΤ) Σύστημα ασφάλειας	47
(Ζ) Ανεπάρκεια χώρων κράτησης υποδίκων	47
11. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΔΙΚΑΣΤΩΝ	48
12. ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ	53
(Α) Σύσταση μόνιμων Επιτροπών παρακολούθησης της λειτουργίας των Διαδικαστικών Θεσμών και του Δικαίου	53
(Β) Έκδοση επίσημης Έκθεσης από το Ανώτατο Δικαστήριο	53
(Γ) Καθιέρωση κριτηρίων αξιολόγησης του έργου των Επαρχιακών και άλλων Δικαστών	54
(Δ) Δικαστικό Συμβούλιο	54
(Ε) Επαναξιολόγηση λειτουργικότητας δικαστηρίων ειδικής δικαιοδοσίας	54
(ΣΤ) Το Πρωτόκολλο του κράτους	55
13. ΣΥΝΟΨΗ	56
14. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	59

Μέλη Επιτροπής

Γιώργος Ερωτοκρίτου,
Δικαστής Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πρόεδρος

Δέσπω Μιχαηλίδου,
Δικαστής Ανωτάτου Δικαστηρίου, Μέλος

Αντώνης Λιάτσος,
Δικαστής Ανωτάτου Δικαστηρίου, Μέλος

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κάθε Πολιτεία αποφασίζει το επίπεδο δικαιοσύνης που επιθυμεί να έχει και προβαίνει στους ανάλογους προγραμματισμούς. Οι προγραμματισμοί που έγιναν μέχρι σήμερα ήταν ανεπαρκείς σε όλα τα επίπεδα. Την κύρια ευθύνη θα πρέπει να αναλάβει το Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο κατά καιρούς δεν επέμενε και δεν πίεσε την Εκτελεστική Εξουσία να αποδώσει τα αναγκαία εφόδια στη Δικαστική Υπηρεσία, ώστε να επιτελεί με επάρκεια το έργο της. Το Ανώτατο Δικαστήριο διαχρονικά επέλεγε να προβάλλει με φειδώ τις ανάγκες των δικαστηρίων. Για πρώτη φορά υπήρξε αλλαγή στην πολιτική αυτή με την Έκθεση Πική του 1989. Όμως, παρά τις επισημάνσεις της Έκθεσης Πική, η Πολιτεία δεν μερίμνησε στο να υλοποιηθούν οι εισηγήσεις.

Κατά δεύτερο, θα πρέπει να αποδοθεί στην Πολιτεία, Εκτελεστική Εξουσία, Νομοθετική Εξουσία και άλλους οργανωμένους φορείς που παρέλειψαν να βεβαιωθούν ότι η Δικαστική Υπηρεσία είχε τα εφόδια που χρειάζεται για να εκτελέσει το έργο της, ιδιαίτερα μετά την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τέλος, θα πρέπει να αποδοθεί και στον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο, που δεν φρόντισε να πιέσει περισσότερο την πολιτεία για να επιλύσει τα διαχρονικά προβλήματα στην απονομή της δικαιοσύνης στην Κύπρο, τα οποία το δικηγορικό σώμα γνωρίζει από πρώτο χέρι.

Παρά τις επισημάνσεις στις Εκθέσεις Πική (1989) και Κραμβή (2012), δυστυχώς οι πλείστες εισηγήσεις για διάφορους λόγους δεν υλοποιήθηκαν, με το τραγικό αποτέλεσμα σήμερα η Κύπρος, να εμφανίζεται στην Έκθεση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης “The 2016 EU Justice Scoreboard”, στις τελευταίες θέσεις ανάμεσα στα κράτη μέλη σε ό,τι αφορά τη δικαιοσύνη. Σημειώνουμε ότι το “Scoreboard” θεωρείται ο πιο αξιόπιστος δείκτης στον ευρωπαϊκό χώρο για την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος και την απονομή της δικαιοσύνης σε κάθε κράτος μέλος της Ε.Ε..

Στη συνέχεια παραθέτουμε διάφορους δείκτες από την Έκθεση από τους οποίους φαίνεται η σημερινή τραγική κατάσταση του δικαστικού συστήματος της Κύπρου. Για παράδειγμα, κατέχει την τελευταία θέση στο χρόνο διεκπεραίωσης υποθέσεων. Σχετικό είναι οι Πίνακες 4, 5, 6, 7 και 8, τους οποίους παραθέτουμε:-

Figure 4

Time needed to resolve civil, commercial, administrative and other cases (*) (first instance/in days)

2010 2012 2013 2014

Source: CEPEJ study

(*) Under the CEPEJ methodology, this category includes all civil and commercial litigious and non-litigious cases, non-litigious land and business registry cases, other registry cases, other non-litigious cases, administrative law cases and other non-criminal cases. Comparisons should be drawn with care as some Member States reported changes in the methodology for data collection or categorisation (CZ, EE, HR, IT, CY, LV, LU, HU, RO, SI, FI). CZ and SK report it is not possible to single out the number of pending cases at first instance, as cases are considered pending until no further proceeding is possible. PT. Data were not available due to technical constraints.

Figure 5

Time needed to resolve litigious civil and commercial cases (*) (first instance/in days)

2010 2012 2013 2014

Source: CEPEJ study

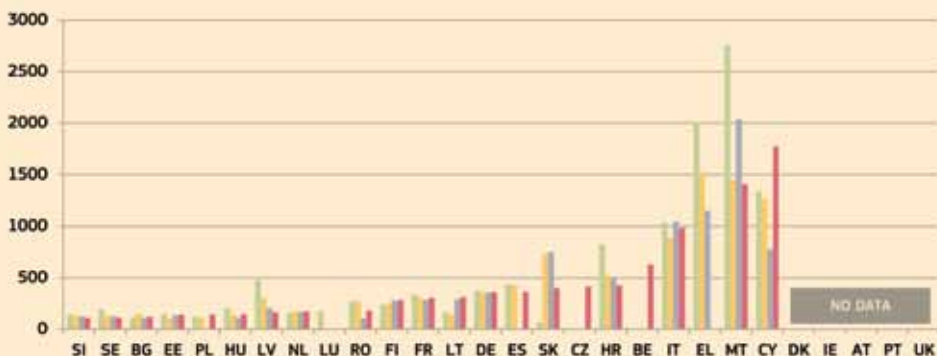

(*) Litigious civil (and commercial) cases concern disputes between parties, e.g. disputes regarding contracts, under the CEPEJ methodology. By contrast, non-litigious civil (and commercial) cases concern uncontested proceedings, e.g. uncontested payment orders. Commercial cases are addressed by special commercial courts in some countries and by ordinary (civil) courts in others. Comparisons should be drawn with care, as some Member States reported changes in the methodology for data collection or categorisation (CZ, EE, EL, ES, HR, IT, CY, LV, LU, HU, RO, SI, FI) or made caveats on completeness of data that may not cover all federal states or all courts (DE, LU, CZ and SK report it is not possible to single out the number of pending cases at first instance, as cases are considered pending until no further proceeding is possible. Before 2014, NL provided a measured disposition time, not calculated by CEPEJ. PT. Data for 2014 were not available due to technical constraints.

Figure 6**Time needed to resolve administrative cases (*) (first instance/in days)**

2010 2012 2013 2014

Source: CEPEJ study

(*) Administrative law cases concern disputes between citizens and local, regional or national authorities, under the CEPEJ methodology. Administrative law cases are addressed by special administrative courts in some countries and by ordinary (civil) courts in others. Comparisons should be drawn with care as some Member States reported changes in the methodology for data collection or categorisation (HU, FI), a reorganisation of the administrative court system (HR in 2012) or made caveats on completeness of data that may not cover all federal states or all courts (DE, LU). CZ and SK report it is not possible to single out the number of pending cases at first instance, as cases are considered pending until no further proceeding is possible. CY: The increase in cases related to the bail and their joint resolution reportedly explain variations. MT: An increase in the number of judges reportedly explains variations.

Figure 7**Rate of resolving civil, commercial, administrative and other cases (*) (first instance/in % - values higher than 100% indicate that more cases are resolved than come in, while values below 100% indicate that fewer cases are resolved than come in)**

2010 2012 2013 2014

Source: CEPEJ study

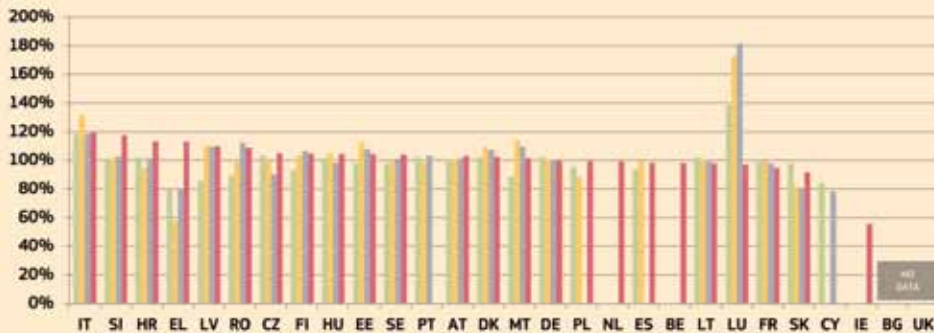

(*) Comparisons should be drawn with care as some Member States reported changes in the methodology for data collection or categorisation (CZ, EE, IT, CY, LV, HU, SI, FI). Changes in incoming cases reportedly explain variations in LT and SK. LV: External and internal factors such as new insolvency proceedings reportedly had an impact in variations. PT: Data were not available due to technical constraints.

Figure 8**Rate of resolving litigious civil and commercial cases (*) (first instance/in %)**

2010 2012 2013 2014

Source: CEPEJ study

(*) Comparisons must be drawn with care, as some Member States reported changes in the methodology for data collection or categorisation (CZ, EE, EL, IT, CY, LV, HU, SI, FI) or made caveats on completeness of data that may not cover all federal states or all courts (DE, LU). NL: Before 2014 a measured disposition time was provided, not calculated by CEPEJ. LU: The introduction of new statistical methods reportedly explains the variations. IE: Historical practices in recording pending civil cases reportedly explain the low results. PT: Data for 2014 were not available due to technical constraints.

Η Κύπρος κατέλαβε την τελευταία ή μία από τις τελευταίες θέσεις και σε πολλούς άλλους τομείς, όπως η Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη (Πίνακες 21, 22 και 23), Σχέσεις με ΜΜΕ (Πίνακας 24), Δημοσίευση πρωτόδικων αποφάσεων (Πίνακας 26) κ.α..

Οι λόγοι που η Κύπρος καταλαμβάνει διαχρονικά τις τελευταίες θέσεις δεν είναι ένα τυχαίο γεγονός. Υπάρχει εξήγηση. Το σύστημα έτσι προγραμματίστηκε για να λειτουργεί. Διαχρονικά η Πολιτεία θεωρούσε τα δικαστήρια μη παραγωγικό τομέα, με αποτέλεσμα να μην ξοδεύει τα απαιτούμενα κονδύλια για ενίσχυσή του. Η πρόσφατη κρίση απλώς επιδείνωσε την κατάσταση. Ακόμη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει τη μη παροχή των αναγκαίων πόρων για την εύρυθμη λειτουργία των δικαστηρίων. Όπως φαίνεται από την παράγραφο 3.2.2. της Έκθεσης της Επιτροπής της Ε.Ε., που αφορά τους οικονομικούς πόρους που παρέχονται από την Πολιτεία, η Κύπρος κατέχει την τελευταία θέση, αφού η Κεντρική Κυβέρνηση ξοδεύει το χαμηλότερο ποσοστό ανά κάτοικο για τη λειτουργία των δικαστηρίων στην Ε.Ε.. Αν ληφθεί υπόψη ότι χώρες όπως το Λουξεμβούργο και το Ηνωμένο Βασίλειο ξοδεύουν €160-€180 ανά κάτοικο για τη λειτουργία των δικαστηρίων, ενώ η Κύπρος περίπου €25, τα αποτελέσματα που έχουμε δεν πρέπει να εκπλήττουν. Σχετικός είναι ο Πίνακας 28.

Figure 28**General government total expenditure on law courts (*) (in EUR per inhabitant)**

2011 2012 2013 2014

Source: Eurostat

(*) Data for ES, LT, LU, NL and SK are provisional.

Τελευταία είναι η θέση της Κύπρου και στα ποσοστά του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος που ξοδεύει για τη λειτουργία των Δικαστηρίων. Ενώ το Βέλγιο που καταλαμβάνει την πρώτη θέση, ξοδεύει 0,65% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, η Κύπρος ξοδεύει 0,12%, ενώ ο μέσος όρος στην Ε.Ε. είναι 0,32% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος. Ο Πίνακας 29 δείχνει την ακριβή εικόνα.

Figure 29**General government expenditure on law courts (*) (as a percentage of gross domestic product)**

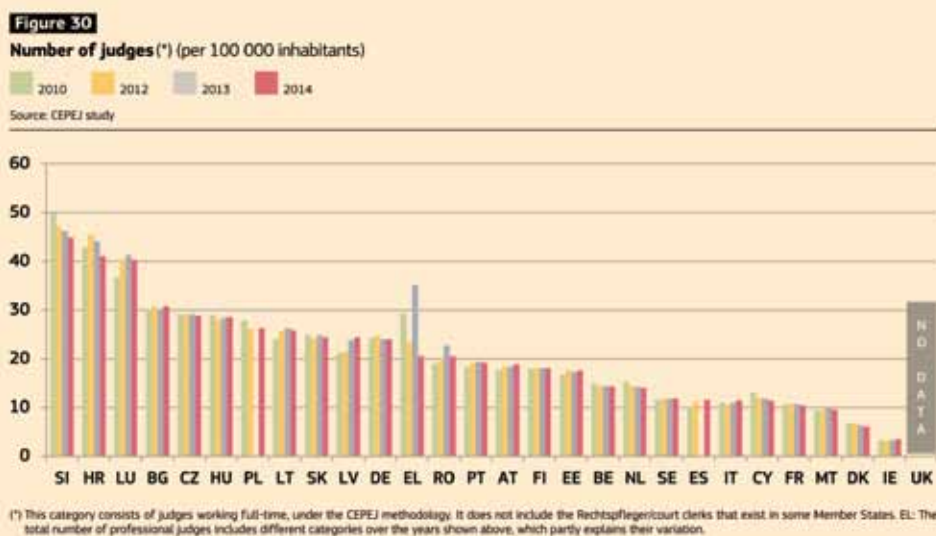
2011 2012 2013 2014

Source: Eurostat

(*) Data for ES, LT, LU, NL and SK are provisional.

Οι ελλείψεις και δυσλειτουργίες που εντοπίζονται στη λειτουργία των Δικαστηρίων, δεν είναι άσχετες και με ένα άλλο δείκτη. Η Κύπρος καταλαμβάνει τις τελευταίες θέσεις και ως προς τον αριθμό δικαστών ανά 100.000 κατοίκους. Ενώ για παράδειγμα στη Σλοβενία, Κροατία, Λουξεμβούργο και Βέλγιο, ο αριθμός των δικαστών κυμαίνεται μεταξύ 40-50 δικαστές, στην Κύπρο ο αριθμός είναι 12 δικαστές ανά 100.000 κατοίκους, δηλαδή περίπου τέσσερις φορές χαμηλότερος από τον ψηλότερο και κατά πολύ χαμηλότερος του μέσου όρου στην Ε.Ε. που είναι περίπου 20 δικαστές ανά 100.000 κατοίκους. Σχετικός είναι ο Πίνακας 30.

Ενώ σε 23 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η εκπαίδευση των δικαστών είναι υποχρεωτική, η Κύπρος είναι ανάμεσα στις τέσσερις χώρες στις οποίες δεν είναι υποχρεωτική η εκπαίδευση, ενώ το ποσοστό των κύπριων δικαστών που συμμετέχουν σε προγράμματα επιμόρφωσης είναι από τα χαμηλότερα της Ευρώπης, με αποτέλεσμα η Κύπρος να καταλήγει στην 4η θέση από το τέλος. Σχετικοί είναι οι Πίνακες 34 και 35, τους οποίους παραθέτουμε στην ενότητα Επιμόρφωση Δικαστών.

Το Ανώτατο Δικαστήριο έχει τόσο με την Έκθεση Πική, όσο και με την Έκθεση Κραμβή, προβεί σε εισηγήσεις για βελτίωση του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης. Δυστυχώς παρατηρούμε ότι ελάχιστες από αυτές έχουν υλοποιηθεί και αυτές μέσα από πάροδο πολλών ετών. Από την τελευταία Έκθεσή μας, η μόνη εισήγηση που έχει ήδη υλοποιηθεί, έστω με κάποια καθυστέρηση, είναι η σύσταση τον Ιανουάριο του 2016 του πρωτόδικου Διοικητικού Δικαστηρίου, το οποίο θα υποβοηθήσει τα μέγιστα το Ανώτατο Δικαστήριο να μειώσει όχι μόνο τις καθυστερήσεις, αλλά και να βελτιώσει την ποιότητα των αποφάσεών του.

Παρά τα πενιχρά μέσα που δίδονται στη Δικαστική Εξουσία για να επιτελέσει το έργο της, η δικαιοσύνη στάθηκε στο ύψος της, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της κρίσης. Όλοι οι δικαστές, παρά την τρομακτική αύξηση στον όγκο εργασίας τους, προσπαθούν πολλές φορές με προσωπικές θυσίες στον ελεύθερο τους χρόνο να ανταπεξέλθουν.

Όμως η σημερινή κατάσταση με τις τόσες καθυστερήσεις που παρατηρούνται δεν μπορεί να αφεθεί να συνεχιστεί, διότι ενδέχεται το σύστημα σε κάποιο στάδιο να καταρρεύσει αν δεν ληφθούν έγκαιρα διορθωτικά μέτρα.

Γι' αυτό, στα πλαίσια προώθησης των αναγκών της Δικαστικής Υπηρεσίας, το Ανώτατο Δικαστήριο στις 26.11.2015 αποφάσισε όπως επικαιροποιηθεί η Έκθεση Κραμβή του 2012, ώστε να διαφανούν οι σημερινές και μελλοντικές ανάγκες, ιδιαίτερα μετά την οικονομική κρίση, η οποία άλλαξε δραστικά τα δεδομένα. Η Επιτροπή που διορίστηκε απαρτίζεται από τους Δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου Γ. Ερωτοκρίτου, Δ. Μιχαηλίδου και Α. Λιάτσο.

Όπως επισημάναμε και στην τελευταία μας Έκθεση, φαίνεται ότι η Πολιτεία δεν ιεραρχεί ψηλά τα προβλήματα που ταλανίζουν τον χώρο των δικαστηρίων, με αποτέλεσμα τα δικαστήρια να αφήνονται διαχρονικά σε δεύτερη μοίρα, γεγονός που δημιουργεί αισθήματα απορίας, απογοήτευσης και συνάμα έντονης ανησυχίας για το μέλλον της δικαιοσύνης στη χώρα μας. Ευελπιστούμε ότι έστω και τώρα θα αφυπνίσουμε όλους τους εμπλεκόμενους,

ώστε η δικαιοσύνη στην Κύπρο να συνεχίσει να στέκει ψηλά. Ως προς τη διαχρονική αξία της δικαιοσύνης, σε μια ευνομούμενη Πολιτεία επαναλαμβάνουμε το πιο κάτω απόσπασμα από την Έκθεση Πική:-

«Ο Αριστοτέλης διαπιστώνει ότι όσο μεγάλη και αν είναι η φρόνηση του, είναι δύσκολο να απαλλαγεί ο άνθρωπος από τη διαστροφική επίδραση του πάθους. Είναι αναγκαία η ύπαρξη ουδέτερης Αρχής για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων και τον καθορισμό των υποχρεώσεων του πολίτη. Το δίκαιο αποτελεί την ουδέτερη αυτή Αρχή που προσδίδει απρόσωπο χαρακτήρα στη δικαιοσύνη απαλλαγμένο από τα ανθρώπινα πάθη. Την ουδέτερη υπόσταση του δικαίου προσωποποιεί στα πλαίσια της κοινωνικής οργάνωσης η Δικαστική Εξουσία. Αποστολή των Δικαστηρίων είναι η εφαρμογή του δικαίου για την επίλυση διαφορών μεταξύ των πολιτών και κάθε φορέα δικαιωμάτων και υποκειμένου υποχρεώσεων. Η ύπαρξη των Δικαστηρίων αποτρέπει ρήξεις στις οποίες με νομοτέλεια θα οδηγούσαν συγκρούσεις συμφερόντων και, γενικότερα, διαφορών μεταξύ των πολιτών και του κοινωνικού συνόλου, θεμελιώνει την έννομη τάξη και εξασφαλίζει την ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων στην κοινωνία.

Το δίκαιο αποτελεί μέρος του πυρήνα της κοινωνίας και η Δικαστική Εξουσία το θεμέλιο της κοινωνικής οργάνωσης. Από την εύρυθμη λειτουργία των Δικαστηρίων εξαρτάται άμεσα η ποιότητα της ζωής που συναρτάται με την επικράτηση κράτους δικαίου και την ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η επιτυχία στην αποστολή του δικαίου θα συναρτάται με την επίτευξη οικονομικών ή δημοσιονομικών στόχων, παρόλο που η ομαλή λειτουργία των Δικαστηρίων μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη πολλών οικονομικών στόχων. Η απρόσκοπτη απονομή της δικαιοσύνης είναι αλληλένδετη με την ποιότητα της ζωής και τη βεβαιότητα που δημιουργεί στον άνθρωπο η γνώση ότι τα δικαιώματα που του παρέχει το δίκαιο εξασφαλίζονται από τη Δικαιοσύνη.

Όσο πλούσια και αν είναι σε περιεχόμενο τα δικαιώματα του ανθρώπου σύμφωνα με το νόμο, η υπόσταση τους είναι συνυφασμένη με τους μηχανισμούς που παρέχει η Πολιτεία για την αποτελεσματική διεκδίκηση τους. Όταν οι μηχανισμοί είναι ανεπαρκείς τα δικαιώματα αποδυναμώνονται. Η δυσλειτουργία των Δικαστηρίων μπορεί να οδηγήσει μέχρι και τον εξαφανισμό των δικαιωμάτων του πολίτη. Όπως είχε διακηρύξει ο Λόρδος Hardwicke πριν από δύομιση αιώνες, «τίποτε δεν έχει μεγαλύτερη σημασία για την ευημερία του πολίτη από το να διατηρείται το ρυάκι της δικαιοσύνης αμόλυντο ώστε ο καθένας ελεύθερα να προσφεύγει στο Δικαστήριο χωρίς φόβο για συνέπειες για το άτομο ή τη φήμη του» [St. James Financial Post Case (1742) 2 Atkins, 469, 472].»

Όπως και προηγουμένως, η παρούσα Έκθεση, προτού δοθεί στη δημοσιότητα, θα δοθεί πρώτα στον Εξοχότατο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, στους Αξιότιμους Πρόεδρο της Βουλής και Αρχηγούς των Κοινοβουλευτικών Κομμάτων, στον Έντιμο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, στους Έντιμους Υπουργούς Δικαιοσύνης και Οικονομικών, στην Ένωση Δικαστών Κύπρου, σε όλους τους Δικαστές παγκυπρίως και στον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο, προσδοκώντας στη συνεργασία όλων ώστε να εξευρεθούν οι κατάλληλες λύσεις που θα επιλύσουν τα σοβαρά προβλήματα που σήμερα αντιμετωπίζουν τα δικαστήρια και τα οποία αναπόφευκτα επηρεάζουν όχι μόνο την κοινωνία των πολιτών, αλλά και την οικονομία του τόπου μας, χωρίς την οποία δεν μπορεί να επέλθει ευημερία.

2. ΟΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΑΓΕΣ

Τις Συνταγματικές πρόνοιες που αφορούν τη Δικαστική Εξουσία και τη σχέση της με τις άλλες δύο Εξουσίες, τις έχουμε συνοψίσει στις προηγούμενες Εκθέσεις μας και τις επαναλαμβάνουμε χάριν πληρότητας. Το Σύνταγμα προβλέπει για:-

- «(i) Το διαχωρισμό των κρατικών λειτουργιών,
- (ii) την αυτοτέλεια της κάθε Πολιτειακής Εξουσίας που εξασφαλίζεται με την άσκηση αρμοδιοτήτων και δικαιοδοσιών από φορείς που είναι ενταγμένοι στα θεσμικά πλαίσια της κάθε Εξουσίας,
- (iii) την ενιαία ιεραρχία της Δικαστικής Εξουσίας υπό το Ανώτατο Δικαστήριο, την ομοιομορφία όρων υπηρεσίας των Δικαστών που εξασφαλίζει την ανεξαρτησία τους,
- (iv) την επιδίωξη ταυτόσημων στόχων από κάθε δικαστήριο που συνοψίζονται στην ταχεία, αμερόληπτη και αποτελεσματική απονομή της δικαιοσύνης.»

Στην Έκθεση Πική εξηγείται περαιτέρω ότι:-

«Το άρθρο 158.2 του Συντάγματος ορίζει ειδικά ότι ο νομοθέτης πρέπει να προνοήσει για την εγκαθίδρυση ικανού αριθμού δικαστηρίων ώστε να εξασφαλίζεται η απονομή της δικαιοσύνης χωρίς καθυστέρηση, και να διασφαλίζεται, στα όρια της δικαιοδοσίας των Δικαστηρίων, η πιστή εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του ανθρώπου.»

3. ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η ανεξαρτησία των δικαστών είναι κάτι για το οποίο η Κύπρος θα πρέπει να περηφανεύεται. Όπως επισημαίνεται και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, «Το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, αποτελούμενο από τον Πρόεδρο και τους Δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου, έχει εκ του Συντάγματος (άρθρο 157.2) την αποκλειστική αρμοδιότητα διορισμού, προαγωγής, μετάθεσης, τερματισμού της υπηρεσίας, απόλυσης και άσκησης πειθαρχικής δίωξης των δικαστών των Επαρχιακών και άλλων πρωτόδικων Δικαστηρίων.

Η παραπάνω συνταγματική πρόνοια συνιστά θεσμική κατοχύρωση της ανεξαρτησίας των δικαστών που συμπληρώνεται με τη συνταγματική πρόνοια ότι «η αντιμισθία και οι λοιποί όροι υπηρεσίας οιασδήποτε δικαστού δεν δύνανται να μεταβληθώσι δυσμενώς δι' αυτόν μετά τον διορισμόν αυτού».

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει εκ του Συντάγματος το αποκλειστικό προνόμιο διορισμού των Δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Κατά πάγια πρακτική ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προτού προβεί στο διορισμό Δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου ζητά τη σύσταση του Ανωτάτου Δικαστηρίου την οποία κατά κανόνα ακολουθεί, πλην μιας εξαίρεσης στο παρελθόν.

Καθίσταται πρόδηλο ότι σε καμιά περίπτωση δεν επιτρέπεται η ανάμιξη ή η εμπλοκή οποιουδήποτε προσώπου, αρχής ή οργάνου σε οποιαδήποτε διαδικασία που αφορά στο διορισμό δικαστή ούτε και επιτρέπεται οποιαδήποτε μεταβολή της αντιμισθίας ή των λοιπών όρων υπηρεσίας των δικαστών προς το δυσμενέστερο. Οποιαδήποτε πράξη περί του αντιθέτου, ανεξαρτήτως αιτίας ή προελεύσεως, δυνατό να ισοδυναμεί με μορφή επιρροής κατά της δικαιοσύνης ως αντιβαίνουσα προς τη θεσμική κατοχύρωση της ανεξαρτησίας των δικαστών. Η θεσμική αυτή κατοχύρωση η οποία τυγχάνει

αναγνώρισης σε εθνικό επίπεδο αναγνωρίζεται και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. [Βλ. Recommendation No. CM/Rec (2010) 12 and Explanatory Memorandum on the Independence, Efficiency and Responsibilities of Judges της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, European Charter on the Statute for Judges, Opinion No. 1 του Consultative Council of European Judges και Magna Carta of Judges (2010) Συμβουλίου της Ευρώπης].

Το Ανώτατο Δικαστήριο πρόσφατα μετά λύπης του παρατήρησε για πρώτη φορά ότι υπήρξαν κρούσματα παραβίασης της αρχής της διάκρισης των εξουσιών με την ψήφιση νομοσχεδίων ή προτάσεων νόμου που αφορούν τη Δικαστική Εξουσία, χωρίς προηγούμενη συνεννόηση και σε ορισμένες περιπτώσεις παρακάμπτοντας τις ενστάσεις της Δικαστικής Εξουσίας. Ευελπιστούμε ότι τέτοιου είδους φαινόμενα που υποσκάπτουν την ανεξαρτησία της Δικαστικής Εξουσίας και κατ' επέκταση του κράτους δικαίου, δεν θα επαναληφθούν.

Μπορεί στην Ε.Ε. να υπάρχουν διάφορα νομικά συστήματα, αλλά ο κοινός παρονομαστής είναι ότι η δικαιοσύνη αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του κράτους δικαίου και συνεπώς η ανεξαρτησία της Δικαστικής Εξουσίας είναι ζωτικής σημασίας σε μια δημοκρατική κοινωνία. Επίσης, θεωρείται από την Ε.Ε. ότι αποτελεί συστατικό στοιχείο του βασικού δικαιώματος του πολίτη για «πραγματική προσφυγή» ενώπιον «αμερόληπτου δικαστηρίου», το οποίο δικαίωμα διασφαλίζεται από το Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.. Γι' αυτό και σήμερα είναι αποδεκτό ότι η μείωση εξόδων στο χώρο της δικαιοσύνης δεν πρέπει να επιτρέπεται, καθότι στην ουσία υποσκάπτει το κράτος δικαίου (βλ. Opinion No. 2 του 2001 του Consultative Council of European Judges).

(Α) Προϋπολογισμός Δικαστικής Εξουσίας

Ωρίμασε ο καιρός για να αποδοθεί στη Δικαστική Εξουσία το ποσό που της αναλογεί και να αφεθεί από μόνη της να διαμορφώσει τον προϋπολογισμό της, όπως η ίδια θεωρεί πιο πρόσφορο. Η Πολιτεία, βέβαια, θα διατηρήσει το δικαίωμα να επιβλέπει ότι η Δικαστική Εξουσία όχι μόνο δεν υπερβαίνει τον προϋπολογισμό της, αλλά και ότι υπάρχουν ικανοποιητικοί έλεγχοι για το πώς ξοδεύεται το δημόσιο χρήμα.

(Β) Μισθοί και Ωφελήματα

Η αντιμισθία των δικαστών εντάσσεται σ' αυτή την ενότητα, γιατί έχει άμεση σχέση με την ανεξαρτησία των δικαστών, την ορθή απονομή της δικαιοσύνης και το κράτος δικαίου.

Ανέκαθεν η Πολιτεία διά των εκάστοτε Προέδρων της Δημοκρατίας, υιοθετούσε τη θέση ότι η μισθοδοσία και ωφελήματα των μελών της Δικαστικής Εξουσίας δεν θα έπρεπε να συγκρίνονται και να ταυτίζονται με εκείνα των μελών της Δημόσιας Υπηρεσίας, αλλά θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ξεχωριστά ενόψει των ιδιαιτεροτήτων της δικαστικής λειτουργίας. Μετά λύπης διαπιστώνεται ότι προσφάτως υπήρξαν προσπάθειες διαφοροποίησης αυτής της διαχρονικής θέσης που εφαρμόζεται στις πλείστες αναπτυγμένες χώρες του κόσμου.

Ενώ οι μισθοί και τα ωφελήματα των δικαστών είχαν συμφωνηθεί μέσα από πολλές διαβουλεύσεις με τις εκάστοτε κυβερνήσεις, η οικονομική κρίση ήταν η αιτία για να διαταραχθεί μια ισορροπία δεκαετιών και να αφαιρεθούν δικαιώματα από τους δικαστές, ενώ για τους νεοεισερχόμενους να μην υπάρχει πλέον το δικαίωμα της λήψης εφάπαξ αποζημίωσης. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι πολλά από τα ωφελήματα δόθηκαν κατά καιρούς αντί αύξησης στους μισθούς των δικαστών, ώστε να μην διαταραχθούν οι ισορροπίες στη Δημόσια Υπηρεσία. Σήμερα όμως αυτά τα δικαιώματα σε ό,τι αφορά τους νεοεισερχόμενους δικαστές, αφαιρούνται χωρίς αναφορά στους λόγους που αρχικά δόθηκαν.

Δεν προτιθέμεθα να απαριθμήσουμε τα ωφελήματα που αφαιρέθηκαν, γιατί δεν αφορά τους σκοπούς της παρούσας Έκθεσης. Όμως θα πρέπει να προειδοποιήσουμε ότι σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι μισθοί και τα ωφελήματα των δικαστών συνδέονται άμεσα με την ανεξαρτησία των δικαστών, την ποιότητα της δικαιοσύνης και κατ' επέκταση με το κράτος δικαίου. Οι δικαστές προέρχονται από το δικηγορικό σώμα και με τη μείωση των ωφελημάτων και συντάξεων των νεοεισερχόμενων, δεν θα είναι πλέον εφικτό το Δικαστικό Σώμα να προσελκύει τους ικανότερους των δικηγόρων. Με μεγάλη λύπη αναγκαζόμαστε να προβούμε στην οδυνηρή διαπίστωση ότι εάν το οικονομικό πακέτο ωφελημάτων για τους νεοεισερχόμενους δικαστές δεν βελτιωθεί, τότε οποιεσδήποτε αλλαγές και αν επέλθουν στο χώρο της δικαιοσύνης, δεν θα έχουν προοπτική επιτυχίας, εφόσον το ανθρώπινο δυναμικό δεν θα είναι αυτό που αρμόζει για τη θέση του δικαστή. Σε μια τέτοια περίπτωση οι επιπτώσεις θα είναι ολέθριες για τον τόπο. Η αποκατάσταση του οικονομικού πακέτου για τους νεοεισερχόμενους είναι εκ των ων ουκ άνευ προϋπόθεση για αναβάθμιση της ποιότητας της δικαιοσύνης που απονέμεται στην Κύπρο.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε ως κατακλείδα ότι σε περιπτώσεις κρίσεις οι κύπριοι δικαστές διαισθανόμενοι την ανάγκη προσφοράς, πάντοτε προσέφεραν. Το έπραξαν όχι μόνο το 1974, αλλά και κατά την πρόσφατη οικονομική κρίση το 2013 που προσέφεραν εθελοντικά το αντίστοιχο ποσό που αποκόπηκε από τις άλλες ομάδες πληθυσμού, παρά το γεγονός ότι ο Νόμος που αφορούσε στις περικοπές, κρίθηκε στην περίπτωση των δικαστών αντισυνταγματικός.

4. ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΙΣ

Ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα δικαστήρια της Κύπρου να είναι οι καθυστερήσεις που αποτελούν διαχρονικό πρόβλημα, όχι μόνο στην Κύπρο, αλλά και σε πολλές άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι καθυστερήσεις σε μεγάλο βαθμό οφείλονται στη ραγδαία αύξηση του αριθμού των υποθέσεων που καταχωρούνται, χωρίς η Πολιτεία να αυξήσει τον προϋπολογισμό των δικαστηρίων ώστε να αυξηθεί παράλληλα και ο αριθμός των δικαστών και του προσωπικού των δικαστηρίων. Κλασικό παράδειγμα είναι ότι ο αριθμός των Κακουργιοδικείων που λειτουργούν σήμερα, τέσσερα τον αριθμό, παρέμεινε ο ίδιος, ενώ ο αριθμός των σοβαρών υποθέσεων που καταχωρήθηκαν πρόσφατα ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και της διαφθοράς, να έχει τριπλασιαστεί.

Το Ανώτατο Δικαστήριο εδώ και μερικά χρόνια υιοθέτησε σύστημα παρακολούθησης της εκδίκασης υποθέσεων που εκκρεμούν στα Επαρχιακά Δικαστήρια και κατά καιρούς λαμβάνει διορθωτικά μέτρα στο βαθμό που το υπάρχον ανθρώπινο δυναμικό το επιτρέπει. Όπως διαπιστώσαμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας, η μεγάλη πλειοψηφία των δικαστών μας εργάζεται ευσυνείδητα και αφιερώνει ένα μεγάλο μέρος του ελεύθερου της χρόνου για μελέτη και ετοιμασία αποφάσεων. Αυτό πολλές φορές έχει αντίκτυπο τόσο στους ίδιους, όσο και στις οικογένειές τους.

Όπως είναι γνωστό, οι δικαστές εκτελούν εκ περιτροπής καθήκον καθ' όλο το εικοσιτετράωρο, Σαββατοκυριάκα και αργίες για έκδοση ενταλμάτων σύλληψης, έρευνας, διαταγμάτων υποχρεωτικής ψυχιατρικής νοσηλείας κ.α., χωρίς να λαμβάνουν οποιοδήποτε επίδομα, όπως συνήθως συμβαίνει σε άλλους τομείς της κρατικής μηχανής. Όμως θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε ότι ο διογκούμενος φόρτος εργασίας των δικαστών, τους δημιουργεί υπερβολική πίεση η οποία τα τελευταία χρόνια είναι συνεχόμενη, με αποτέλεσμα

να επηρεάζεται η υγεία τους. Σημειώνουμε ότι παρόμοιο πρόβλημα αντιμετωπίζεται και σε άλλες χώρες, οι οποίες έχουν ήδη προχωρήσει στην εγκατάσταση «hotlines» επί εικοσιτετραώρου βάσεως, για υποβοήθηση των λειτουργιών της δικαιοσύνης να ανταπεξέλθουν στα διάφορα διαχρονικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ως αποτέλεσμα του υπερβολικού φόρτου εργασίας και του στρες που δημιουργείται.

Οι καθυστερημένες υποθέσεις θα μειωθούν μόνο όταν η Πολιτεία αποφασίσει να ασχοληθεί με τον χώρο της δικαιοσύνης και αυξήσει τα κονδύλια για τη λειτουργία των δικαστηρίων, τα οποία θα επιτρέψουν όχι μόνο τον εκσυγχρονισμό του δικαστικού συστήματος, αλλά και την αύξηση του αριθμού των δικαστών. Οι εισηγήσεις που ακολουθούν αναφορικά με το Ανώτατο Δικαστήριο και τα Επαρχιακά Δικαστήρια, αναμφίβολα θα συμβάλουν στη σταδιακή μείωση των καθυστερήσεων.

5. ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Το Ανώτατο Δικαστήριο λειτουργεί, με ελάχιστες αλλαγές, με τον ίδιο τρόπο που λειτουργούσε κατά την ενοποίηση του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το 1963. Έκτοτε το μόνο σημαντικό που έγινε ήταν να αυξηθεί ο αριθμός των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου και να καθιερωθεί νέα διαδικασία ακρόασης εφέσεων (διαγράμματα, περιγράμματα). Αυτά για αρκετά χρόνια ήταν ικανά να αναχαιτίσουν την αύξηση των καθυστερημένων υποθέσεων. Όμως μπροστά στη ραγδαία αύξηση του αριθμού των εφέσεων, οι περιορισμένες αλλαγές δεν ήταν ικανές να αποτρέψουν τη σταδιακή αύξηση του χρόνου εκδίκασης των εφέσεων που σήμερα είναι πέντε χρόνια για αστικές εφέσεις και 1-2 χρόνια για ποινικές εφέσεις. Ενδεικτικά αναφέρουμε, για να δείξουμε το μέγεθος του προβλήματος, ότι τα τελευταία 10 χρόνια ενώ ο αριθμός των αστικών και ποινικών εφέσεων που καταχωρήθηκε αυξήθηκε κατά περίπου 75%, ο αριθμός των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου παρέμεινε ο ίδιος. Οπωσδήποτε η πρόσφατη ίδρυση του πρωτόδικου Διοικητικού Δικαστηρίου θα βοηθήσει στη βελτίωση της κατάστασης. Ήδη το Ανώτατο Δικαστήριο όρισε ειδική Επιτροπή για αλλαγή των προγραμμάτων των Εφετειών από το νέο δικαστικό έτος. Παράλληλα όμως θα πρέπει να ληφθούν επειγόντως και άλλα μέτρα.

(Α) Μελέτη για αναδιάρθρωση του Ανωτάτου Δικαστηρίου

Για σφαιρική αντιμετώπιση των προβλημάτων, η Επιτροπή εισηγείται να εξεταστεί το ενδεχόμενο να ανατεθεί σε ειδικό ή ειδικούς να ετοιμάσουν Έκθεση για την εκ βάθρων αναδιάρθρωση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ώστε αυτό να καταστεί πιο αποδοτικό και να μπορεί να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας. Αυτή ήταν και η εισήγηση της Τεχνικής Επιτροπής της Τρίκας. Η Έκθεση θα μπορούσε να περιλαμβάνει και τα Επαρχιακά Δικαστήρια. Το Ανώτατο Δικαστήριο με το δικαστικό όγκο εργασίας που έχει σήμερα, αδυνατεί το ίδιο να αναλάβει αποκλειστικά το έργο της ετοιμασίας μιας τέτοιας Έκθεσης.

(B) Άλλες εισηγήσεις και σκέψεις

Μέχρι όμως να οριστεί η Επιτροπή που ενδεχομένως θα πάρει χρόνια μέχρι να εκδώσει την Έκθεσή της, θα πρέπει να εξεταστούν άμεσα οι πιο κάτω εισηγήσεις:-

(α) Δημιουργία Δευτεροβάθμιου Δικαστηρίου ώστε το Ανώτατο Δικαστήριο να καταστεί Τριτοβάθμιο

Φαίνεται ότι ωρίμασε ο χρόνος συζήτησης για δημιουργία Δευτεροβάθμιου Δικαστηρίου ώστε η Κύπρος να συμβαδίζει με το τι συμβαίνει στις πλείστες χώρες του κόσμου. Η ανυπαρξία καθαροίμου Τριτοβάθμιου Δικαστηρίου δεν συμβάλλει καθόλου στη βεβαιότητα του δικαίου.

Η δημιουργία Δευτεροβάθμιου Δικαστηρίου, το οποίο να επιλαμβάνεται εφέσεων από τα πρωτόδικα δικαστήρια θα συμβάλει ώστε το Ανώτατο Δικαστήριο ως Τριτοβάθμιο Δικαστήριο με μειωμένο αριθμό Δικαστών, να επιλαμβάνεται, κατόπιν άδειας και μόνο, περιορισμένου αριθμού εφέσεων, κυρίως επί νομικών σημείων ή επί νομικών θεμάτων που ενέχουν σημαντικό δημόσιο ενδιαφέρον.

(β) Σύσταση Τμημάτων (Divisions)

Μέσα στα πλαίσια ταχύτερης απονομής της δικαιοσύνης, η εξειδίκευση μπορεί να αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο. Γι' αυτό και θα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά η δημιουργία μόνιμων Τμημάτων για εκδίκαση (α) ποινικών, (β) αστικών εφέσεων (στις οποίες με τις ανάλογες νομοθετικές ρυθμίσεις μπορούν να ενταχθούν και οι εφέσεις που σήμερα εκδικάζονται από το Δευτεροβάθμιο Οικογενειακό Δικαστήριο) και (γ) εφέσεων διοικητικού δικαίου.

(γ) Μείωση αριθμού εφέσεων

Μέχρι να υλοποιηθεί η προηγούμενη εισήγηση και να καταστεί εφικτή η δημιουργία Δευτεροβάθμιου Εφετείου, θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα για δραστική μείωση του αριθμού εφέσεων που καταχωρούνται. Ήδη έχουν δρομολογηθεί οι διαδικασίες για περιορισμό του δικαιώματος έφεσης σε ενδιάμεσες αποφάσεις οι οποίες δεν επηρεάζουν τελεσίδικα τα συμφέροντα των διαδίκων.

Επίσης θα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά το ενδεχόμενο για συγκεκριμένες υποθέσεις που τα επίδικα ποσά είναι μικρά να χρειάζεται άδεια για να καταχωρηθεί έφεση. Η άδεια θα μπορεί να παραχωρείται στη βάση συγκεκριμένων αυστηρών κριτηρίων. Πρόσθετα, μπορεί να εξεταστεί και το ενδεχόμενο να τεθεί ελάχιστο χρηματικό όριο, όπως έγινε στη Γερμανία, για να επιτραπεί καταχώρηση έφεσης στο Ανώτατο Δικαστήριο. Η Επιτροπή είναι της άποψης ότι το δικαίωμα πρόσβασης στο δικαστήριο για να είναι ουσιαστικό, δεν πρέπει να είναι απεριόριστο, ώστε να τυγχάνει εκμετάλλευσης από δικομανείς ή άλλους επιτήδειους που θέλουν να κερδίσουν χρόνο ή έχουν άλλα συμφέροντα για να διαιωνίζουν μια δικαστική διαφορά σε βάρος του πολύτιμου δικαστικού χρόνου.

Πέραν τούτου, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο να αυξηθούν τα δικαστικά τέλη, από τα υφιστάμενα πολύ χαμηλά, κάτι που θα συμβάλει στη μείωση εφέσεων που είναι προπετείς ή προδήλως αβάσιμες.

Το θέμα απασχόλησε πρόσφατα τους Προέδρους των Ανωτάτων Δικαστηρίων των κρατών μελών της Ε.Ε. κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης του Δουβλίνου τον Νοέμβριο του 2015. Η σχετική Έκθεση του Network of Presidents με τίτλο «The Filtering of Appeals to the Supreme Court» είναι ένα άκρως βοηθητικό έγγραφο για όσους επιθυμούν να εμβαθύνουν στο θέμα.

Όποια μέθοδος και να χρησιμοποιηθεί, θα πρέπει απαραίτητως να συμβαδίζει με την ευρωπαϊκή νομολογία αναφορικά με το δικαίωμα πρόσβασης στα δικαστήρια.

(δ) Δημιουργία διαδικασίας ταχείας εκδίκασης εφέσεων

Θα πρέπει να δημιουργηθεί διαδικασία διαχωρισμού εφέσεων για ταχεία εκδίκαση, λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητα των επιδίκων θεμάτων και το ύψος της διαφοράς. Δεν είναι δυνατό να συνεχίσει το υφιστάμενο σύστημα που μια έφεση η οποία αφορά περιουσία αξίας εκατομμυρίων ευρώ, να έχει την ίδια προτεραιότητα με μια άλλη έφεση που αφορά ένα πολύ μικρό ποσό και η οποία ούτε καν θα εξασφάλιζε άδεια, αν υπήρχε διαδικασία εξασφάλισης άδειας για καταχώρησή της. Υπάρχουν βέβαια και άλλες εφέσεις που εκ της φύσεως τους καθιστούν αναγκαία την επείγουσα εκδίκασή τους, π.χ. εκείνες που αφορούν σε παρεμπόδιον διατάγματα, εφέσεις που απορρέουν από αποφάσεις Διαιτητών δυνάμει του περί Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας Νόμου του 1987, κ.α..

(ε) Δημιουργία διοικητικής υποδομής για υποβοήθηση του έργου του Ανωτάτου Δικαστηρίου

Η Δικαστική Υπηρεσία διευρύνθηκε σε κάποιο βαθμό τόσο σε αριθμό δικαστών, όσο και σε προσωπικό. Πέραν τούτου, οι υποχρεώσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, έχουν πολλαπλασιαστεί. Γι' αυτό καθίσταται αναγκαίο να υποβοηθηθεί στο έργο του από εξειδικευμένο προσωπικό. Για εύρυθμη λειτουργία του εποπτικού ρόλου του Ανωτάτου Δικαστηρίου, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο σύστασης των πιο κάτω Τμημάτων:-

(i) Τμήματος Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού και Μεταρρύθμισης. Επικεφαλής του Τμήματος Διοίκησης να διοριστεί Διευθυντής με ειδικευση στη δημόσια διοίκηση. Ο Διευθυντής θα αναλάβει μέρος των ευθυνών της Αρχιπρωτοκολλητού που αφορά τη διοίκηση των δικαστηρίων, με αποτέλεσμα η Αρχιπρωτοκολλητής να παραμείνει υπεύθυνη για αμιγώς νομικά θέματα. Το Τμήμα Διοίκησης θα ασχολείται με θέματα διοίκησης, βελτίωσης της απόδοσης του ανθρώπινου δυναμικού, καλύτερης αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων, περιορισμού των

εξόδων με υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, κ.α.. Στο συγκεκριμένο Τμήμα μπορεί να ενταχθεί και το Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων για ενημέρωση του κοινού για το έργο και τις αποφάσεις του Δικαστηρίου, καθώς και για τη διαχείριση των διεθνών υποχρεώσεων του Ανώτατου Δικαστηρίου. Τελικός κριτής στη λήψη αποφάσεων θα είναι πάντοτε το Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο και θα συμβουλεύει.

(ii) Τμήματος Επιμόρφωσης.

(iii) Τμήματος Επίβλεψης της Λειτουργίας των Επαρχιακών Δικαστηρίων.

Το δικαστικό σώμα έχει σχεδόν διπλασιαστεί τα τελευταία 50 χρόνια, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή πλέον η επίβλεψη του από τους Δικαστές του Ανώτατου Δικαστηρίου και μόνο. Γι' αυτό χρειάζεται στελέχωση Τμήματος με εξειδικευμένο προσωπικό.

(iv) Τμήματος Εισηγτών. Με τη μεταφορά των υποθέσεων διοικητικού δικαίου στο Διοικητικό Δικαστήριο, θα πρέπει να ανατεθούν νέα καθήκοντα στους Νομικούς Λειτουργούς. Μια εισήγηση την οποία επεξεργάζεται η δικαστής Π. Παναγή είναι για σύσταση Τμήματος Εισηγτών στο οποίο μπορούν να ενταχθούν και οι υφιστάμενοι Νομικοί Λειτουργοί.

(v) Τμήματος Έρευνας, Στατιστικής, Ευρωπαϊκού Δικαίου και Εκδόσεων.

(στ) Μεταφορά υποθέσεων Ναυτοδικείου στα Επαρχιακά Δικαστήρια.

Θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον συνεχίζουν να υπάρχουν λόγοι για διατήρηση της πρωτοβάθμιας δικαιοδοσίας Ναυτοδικείου στο Ανώτατο Δικαστήριο ή κατά πόσο επήλθε ο χρόνος για μεταφορά της δικαιοδοσίας στα Επαρχιακά Δικαστήρια.

6. ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ

(Α) Αύξηση του αριθμού των δικαστών

Το Άρθρο 158 του Συντάγματος προβλέπει για επαρκή αριθμό δικαστηρίων και δικαστών που να διασφαλίζουν την αποτελεσματική απονομή δικαιοσύνης, χωρίς καθυστέρηση. Η εκπλήρωση της πιο πάνω συνταγματικής επιταγής δεν εφαρμόζεται κατά τρόπο που να διασφαλίζονται στον απαιτούμενο βαθμό τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών. Όπως έχουμε επισημάνει και στην προηγούμενη Έκθεση μας του 2012:-

«Η αριθμητική ανεπάρκεια των δικαστών που στελεκώνουν τα Επαρχιακά και άλλα πρωτόδικα Δικαστήρια είναι παράγοντας ο οποίος σχετίζεται άμεσα με το θέμα των καθυστερήσεων στην εκδίκαση των υποθέσεων ενώ ταυτόχρονα επηρεάζει την ποιότητα της δικαστικής εργασίας και την εν γένει αποτελεσματικότητα της δικαστικής λειτουργίας.

Τα πρωτόδικα δικαστήρια της Κύπρου είναι σήμερα υποστελεχωμένα. Η έξαρση του εγκλήματος, η αύξηση των υποθέσεων (ποινικών και πολιτικών), συμπεριλαμβανομένων και των ενδιάμεσων αιτήσεων καθώς και ο ψηλός βαθμός δυσκολίας που συνήθως παρουσιάζουν οι πλείστες των υποθέσεων που οδηγούνται σε ακρόαση είναι στοιχεία ενδεικτικά του φόρτου εργασίας και της προκύπτουσας ανάγκης για την αύξηση του αριθμού των δικαστών.»

Έκτοτε προστέθηκαν χιλιάδες υποθέσεις που ήταν το απότοκο της οικονομικής κρίσης, π.χ. κούρεμα καταθέσεων, υποθέσεις μετοχών τραπεζών, αξιόγραφα, κ.α.. Αναμένεται ότι σύντομα θα αρχίσει να καταχωρείται μεγάλος αριθμός πρωτογενών αιτήσεων με βάση τις νομοθεσίες περί αφερεγγυότητας νομικών και φυσικών προσώπων. Επίσης αυξήθηκε και η καταχώρηση περίπλοκων ποινικών υποθέσεων εναντίον διαφόρων δημοσίων και άλλων προσώπων, σε σχέση με τα αποχετευτικά συστήματα τα ΧΥΤΥ, τα ΧΥΤΑ, καθώς και με τα διαδραματισθέντα στην οικονομία και στις δύο μεγάλες τράπεζες της Κύπρου κ.α..

Έχουμε ήδη επισημάνει στο εισαγωγικό μέρος της Έκθεσης ότι η αναλογία αριθμού δικαστών ανά 100.000 κατοίκους είναι η χαμηλότερη στην Ευρώπη και θα πρέπει να αυξηθεί.

Υπολογίζεται ότι για την κάλυψη των βραχυπρόθεσμων αναγκών χρειάζεται να διοριστούν άμεσα τριάντα (30) τουλάχιστον νέοι δικαστές με ανάλογη αύξηση των υφιστάμενων οργανικών θέσεων όλων των βαθμίδων, ώστε η αναλογία της Κύπρου σε δικαστές ανά 100.000 κατοίκους, μετακινηθεί από 12 σε 15 δικαστές ανά 100.000 κατοίκους. Ακόμη και με αυτή την αύξηση, η Κύπρος με 15 δικαστές ανά 100.000 κατοίκους θα απέχει πολύ από το μέσο όρο στην Ε.Ε. που είναι περίπου 20 δικαστές ανά 100.000 κατοίκους.

Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τρεις δικαστές απαιτούνται άμεσα για να στελεχώσουν πέμπτο μόνιμο Κακουργιοδικείο, ενώ άλλοι τρεις δικαστές θα απαιτηθούν για στελέχωση και έκτου μόνιμου Κακουργιοδικείου, σε περίπου ένα χρόνο από σήμερα, ενόψει των σοβαρών ποινικών υποθέσεων που έχουν συσσωρευθεί και αυτών που αναμένεται να καταχωρηθούν σύντομα σε σχέση με την οικονομία, οι οποίες προβλέπονται να είναι περίπλοκες και χρονοβόρες.

Το Ανώτατο Δικαστήριο θα συζητήσει προς απόβλυνση του προβλήματος και άλλους τρόπους σε μια προσπάθεια σφαιρικής αντιμετώπισης του φόρτου εργασίας στην Ποινική Δικαιοδοσία.

Όπως επισημάναμε και στην τελευταία μας Έκθεση:-

«... είναι αυτονόητο, η όποια αύξηση του αριθμού των δικαστών να συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία νέων δικαστικών αιθουσών και γραφείων καθώς και τοποθετήσεις ανάλογου προσωπικού. Η παρούσα κατάσταση των κτηρίων προσφέρει ελάχιστες δυνατότητες κάλυψης των συγκεκριμένων αναγκών. Με δεδομένη την προαναφερόμενη

διαπίστωση, επιβάλλεται να τεθεί ο δάκτυλος εις τον τύπον των ήλων και η Πολιτεία, κατόπιν συνεκτίμησης όλων των δεδομένων, να αποφασίσει τη δικαιοσύνη που θέλει και αξίζει αυτός ο λαός. Αν το ζητούμενο είναι η δικαιοσύνη να παραμείνει ποιοτική, γρήγορη και αποτελεσματική απαραίτητως πρέπει να ληφθούν χωρίς καθυστέρηση οι σωστές αποφάσεις επί των ζωτικών θεμάτων που αφορούν στο παρόν και στο μέλλον των δικαστηρίων της χώρας. Οι μεμψιμοιρίες για καθυστερήσεις δεν επιλύουν το πρόβλημα. Απαιτείται η έγκαιρη λήψη των σωστών αποφάσεων για εκσυγχρονισμό του θεσμού. Αν παρ' ελπίδα αφεθούν τα πράγματα ως έχουν, η κατάσταση δεν θα είναι εύκολα αναστρέψιμη με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Η αύξηση του αριθμού των δικαστών είναι το πρωταρχικό βήμα το οποίο θα συμβάλει καθοριστικά στην ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης και στην ποιοτική της αναβάθμιση.»

Η άμεση αύξηση του αριθμού των δικαστών, θα συμβάλει τα μέγιστα στη βελτίωση του χρόνου απονομής της δικαιοσύνης και θα βοηθήσει στο να ξεφύγει η Κύπρος από την τελευταία θέση στους Πίνακες του "Scoreboard 2016" της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για να αποφευχθεί η συχνή τροποποίηση του Νόμου για αύξηση του αριθμού των δικαστών, η Επιτροπή εισηγείται ότι θα πρέπει οι θέσεις να αυξηθούν κατά 30 και να αφεθεί στη Δικαστική Εξουσία, μετά από συνεννόηση με την Εκτελεστική Εξουσία ως προς την οικονομική πτυχή του θέματος, να τις πληρεί ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες. Το σύστημα της πλήρωσης των θέσεων ανάλογα με τις ανάγκες χρησιμοποιείται με επιτυχία σε αρκετές χώρες. Για παράδειγμα, αφήνονται, μετά από αφυπηρετήσεις, θέσεις κενές όταν δεν υπάρχουν ικανοί υποψήφιοι να τις πληρώσουν ή όταν διαπιστωθεί ότι υπάρχει μείωση στην καταχώρηση υποθέσεων.

(B) Αύξηση του προσωπικού των Επαρχιακών Δικαστηρίων και εναλλαξιμότητα

Τα δικαστήρια εδώ και αρκετά χρόνια είναι υποστελεχωμένα. Προσπάθειες μας για αύξηση του προσωπικού έχουν αποβεί άκαρπες. Προσωρινά όμως δόθηκαν στα δικαστήρια έκτακτοι υπάλληλοι. Τα δικαστήρια προσπάθησαν να τους εκπαιδεύσουν ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στην εξειδικευμένη εργασία που καλούνταν να διεκπεραιώσουν. Όμως πρόσφατα ένα μεγάλο μέρος του έκτακτου προσωπικού μετατέθηκε, λόγω της εφαρμογής και στα δικαστήρια του συστήματος εναλλαξιμότητας. Ως αποτέλεσμα, παρουσιάστηκαν τεράστια προβλήματα στη λειτουργία των δικαστηρίων, μέχρι να εκπαιδευτεί το νέο προσωπικό. Η εναλλαξιμότητα αποτελεί από μόνη της πρόβλημα για τα δικαστήρια και θα πρέπει να βρεθούν οι κατάλληλες λύσεις.

Με την οικονομική κρίση τέθηκαν περιορισμοί στην πρόσληψη νέου προσωπικού, με αποτέλεσμα τα δικαστήρια να αποδυναμωθούν σε μεγάλο βαθμό και το υπάρχον προσωπικό σε πολλές περιπτώσεις να μην μπορεί να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του. Μετά από εκκλήσεις μας, απελευθερώθηκε ένας μικρός αριθμός θέσεων, αλλά συνεχίζουν να είναι παγοποιημένες οι πιο κάτω θέσεις:- 2 Στενογράφοι, 9 Δικαστικοί Επιδότες, 1 Ανώτερος Πρωτοκολλητής, 3 Πρώτες Στενογράφοι Δικαστηρίου, 2 Ανώτερες Στενογράφοι, 2 Πρώτοι Δικαστικοί Επιδότες και 5 Ανώτεροι Δικαστικοί Επιδότες.

Σύμφωνα με στοιχεία που συλλέξαμε από τους Διοικητικούς Προέδρους και Πρωτοκολλητές των Επαρχιακών Δικαστηρίων, διαπιστώνουμε ότι για κάλυψη των βραχυπρόθεσμων αναγκών χρειάζεται να αποπαγοποιηθούν το συντομότερο δυνατό οι πιο πάνω θέσεις, ώστε τα δικαστήρια να αρχίσουν να λειτουργούν κανονικά.

(Γ) Περιορισμός του αριθμού των υποθέσεων που καταχωρούνται στα Δικαστήρια

Θα πρέπει να βρεθούν τρόποι για μείωση του αριθμού των αγωγών που καταχωρούνται στα αστικά δικαστήρια με την ενθάρρυνση διαδίκων να χρησιμοποιούν υπαλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών, όπως διαιτησία, διαμεσολάβηση, κ.α.. Για ορισμένες μικροδιαφορές, η διαιτησία ή η διαμεσολάβηση θα πρέπει να καταστεί υποχρεωτική.

Στις ποινικές υποθέσεις η δυνατότητα που δόθηκε στην αστυνομία να εκδίδει εξώδικα πρόστιμα για αυξημένο αριθμό αδικημάτων, συνέβαλε ουσιαστικά στη μείωση των ποινικών υποθέσεων που καταχωρούνται και αναμένεται ότι ο κατάλογος των υποθέσεων θα διευρυνθεί, όπως προσφάτως εξήγγειλε ο Υπουργός Δικαιοσύνης, κ. Ιωνάς Νικολάου.

(Δ) Σύσταση πρότυπου Εμπορικού Δικαστηρίου

Το Δικαστήριο αυτό θα μπορεί να υιοθετήσει απλοποιημένες δικαστικές διαδικασίες και να απονέμει δικαιοσύνη μέσα σε τακτή προθεσμία. Στην Ιρλανδία καθορίστηκε χρόνος 9-12 εβδομάδων για την έκδοση τελικής απόφασης. Είναι πλέον αποδεκτό ότι θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί άμεσα ο τομέας απονομής δικαιοσύνης σε εμπορικές υποθέσεις, στις οποίες εγκλωβίζονται τεράστια ποσά και περιουσιακά στοιχεία, με αποτέλεσμα να επηρεάζονται οι επενδύσεις και η οικονομία του τόπου μας. Οι απλοποιημένες διαδικασίες του Δικαστηρίου μπορεί να αποτελέσουν και πρότυπο για υιοθέτησή τους και από άλλα Δικαστήρια της Δημοκρατίας.

Παράλληλα, υπάρχουν σκέψεις για ίδρυση Διεθνούς Δικαστηρίου Εμπορικών Υποθέσεων, κάτι που θα βοηθήσει την προβολή της Κύπρου ως κέντρο παροχής υψηλής ποιότητας υπηρεσιών.

Ήδη οι Δικαστές Κ. Σταματίου και Γ. Γιασεμή ετοίμασαν Προκαταρκτική Εισήγηση την οποία αφού θέσουν ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου, θα την κοινοποιήσουν στον Υπουργό Δικαιοσύνης για να ξεκινήσει η διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς.

(Ε) Σύσταση Επιτροπής για την αναδιοργάνωση των δικαιοδοσιών και της λειτουργίας των Επαρχιακών Δικαστηρίων

Η Επιτροπή μπορεί να είναι η ίδια που θα αναλάβει το αντίστοιχο έργο για το Ανώτατο Δικαστήριο. Η Επιτροπή θα πρέπει να συσταθεί στα πρότυπα της Επιτροπής Πική. Για υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής υπάρχουν αρκετοί ξένοι εμπειρογνώμονες, καθώς και κύπριοι δικαστές εν ενεργεία και μη, καθώς και δικηγόροι και ακαδημαϊκοί των δικών μας Πανεπιστημίων. Η αναθεώρηση όλων των διαδικασιών στα Επαρχιακά Δικαστήρια θα καταστεί ούτως ή άλλως αναγκαία ενόψει της επερχόμενης μηχανογράφησης των δικαστηρίων και της εισαγωγής της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης το 2018 που θα επιτρέπει την καταχώρηση αγωγών με ηλεκτρονικό τρόπο.

7. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Το δικαστήριο λειτούργησε τον Ιανουάριο του 2016 και ανέλαβε την πρωτοβάθμια δικαιοδοσία που είχε το Ανώτατο Δικαστήριο δυνάμει του Άρθρου 146 του Συντάγματος. Αρχικά διορίστηκαν 5 δικαστές αν και οι ανάγκες ήταν περισσότερες. Αυτό οφείλετο κυρίως στην οικονομική κρίση και στην έλλειψη διαθέσιμων αιθουσών για στέγάσή τους. Όμως διαπιστώνεται επιτακτική ανάγκη όπως ο αριθμός των δικαστών του διοικητικού δικαστηρίου αυξηθεί σταδιακά κατά δύο, με παράλληλη αύξηση του υποστηρικτικού προσωπικού (στενογράφοι, γραμματειακό προσωπικό και κλητήρες).

Πέραν τούτου, θα πρέπει να γίνουν μόνιμες διευθετήσεις για τη στέγαση του Διοικητικού Δικαστηρίου. Όμως το θέμα αυτό καλύπτεται στην Ενότητα 9, πιο κάτω.

8. ΘΕΣΜΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Από το 1989, με την Έκθεση Πική, αναγνωρίστηκε η ανάγκη για ριζική τροποποίηση των περί Πολιτικής Δικονομίας Κανονισμών, ώστε να επιταχυνθεί η απονομή της δικαιοσύνης. Έκτοτε έγιναν πολλές προσπάθειες χωρίς αποτέλεσμα. Η εισήγηση Σταυρινάκη για διάφορους λόγους δεν έγινε αποδεκτή από το Ανώτατο Δικαστήριο. Στη συνέχεια ανέλαβε μικρή ομάδα δικαστών, η οποία ετοίμασε άλλη περιορισμένη έκτασης εισήγηση. Όπως εξηγήθηκε στην Έκθεση Κραμβή (2012), «Για τη νομοτεχνική επεξεργασία και τελικό έλεγχο του εν λόγω κειμένου, πραγματοποιήθηκαν αρκετές συνεδρίες του Ανωτάτου Δικαστηρίου οι οποίες ωστόσο, ελάχιστα απέδωσαν με αποτέλεσμα να μη δοθεί οποιαδήποτε συνέχεια. Όπως έχει διαφανεί, η μεθοδολογία της αναθεώρησης και εκσυγχρονισμού των θεσμών ώστε να καταστούν χρήσιμο εργαλείο διαδικασίας, χωρίς να συγκρούονται με άλλες νομοθετικές ή δικονομικές διατάξεις, είναι η κύρια αιτία της δυστοκίας που παρουσιάστηκε. Διαφάνηκε ότι για τη νομοτεχνική επεξεργασία των κειμένων ώστε αυτά να συνάδουν και/ή να μη συγκρούονται με το υπόλοιπο μέρος της νομοθεσίας κλπ, απαιτείται περισσότερος χρόνος από όσο μπορεί να διαθέσει το Ανώτατο Δικαστήριο προκειμένου να μην αποβαίνει σε βάρος του χρόνου της καθαρά δικαστικής εργασίας.»

Για να μην εγκαταλειφθεί εντελώς η προσπάθεια, το Ανώτατο Δικαστήριο, υιοθετώντας εισήγηση του νυν Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου Μ. Μ. Νικολάτου, ανέθεσε στον δικαστή Στ. Ναθαναήλ, να ετοιμάσει τροποποίηση των σημαντικών Διατάξεων 25 και 30. Μετά από μαραθώνιες διαβουλεύσεις με τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο, οι τροποποιήσεις δημοσιεύθηκαν από τον Σεπτέμβριο του 2014. Υπήρξαν όμως έντονες αντιδράσεις από μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου, με αποτέλεσμα να ανασταλεί προσωρινά η εφαρμογή τους. Τελικά τέθηκαν σε πλήρη εφαρμογή από την 1.1.2016. Έχουν εκφραστεί επιφυλάξεις για διάφορες πτυχές των νέων διατάξεων. Ταυτοχρόνως λειτουργεί Επιτροπή του Ανωτάτου Δικαστηρίου για την αναδιαμόρφωση γενικά των θεσμών με στοχευμένες τροποποιήσεις όπου αυτές κρίνονται αναγκαίες, περιλαμβανομένων και τροποποιήσεων στις νέες Δ.25 και Δ.30.

Η Επιτροπή είναι της άποψης ότι το μεγαλεπίβολο έργο της ριζικής αναθεώρησης και εκσυγχρονισμού των θεσμών θα πρέπει να ανατεθεί σε ξένο εμπειρογνώμονα, κατά προτίμηση σε Άγγλο δικαστή, ο οποίος να έχει βαθιά γνώση των οικονομικών αλλαγών που έγιναν στην Αγγλία, ώστε να υποβάλει ολοκληρωμένη εισήγηση βασισμένη στα πρότυπα των αγγλικών θεσμών με τις αναγκαίες αλλαγές, ώστε να συνάδει με τις ιδιαίτερες συνθήκες της Κύπρου.

Για υλοποίηση του έργου μπορεί να ζητηθεί τεχνική βοήθεια στα πλαίσια της εφαρμογής του Μνημονίου. Ήδη το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εξέφρασε την ετοιμότητά του να βοηθήσει οικονομικά.

Διαζευκτικά, βοήθεια θα μπορούσε να αντληθεί από την εισήγηση Σταυρινάκη, αντικριζόμενη υπό το φως των σημερινών δεδομένων.

Εάν σύντομα δεν ληφθεί απόφαση, το δικαστικό σύστημα δεν θα μπορεί να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες ανάγκες της οικονομίας και ούτε θα μπορεί να είναι αρωγός στην προσπάθεια ανάδειξης της Κύπρου ως κατ' εξοχή κέντρο παροχής υψηλής ποιότητας υπηρεσιών.

9. ΚΤΗΡΙΑΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Διαπιστώνονται σοβαρές ελλείψεις στις κτηριακές εγκαταστάσεις. Ο λόγος είναι ότι η υλοποίηση έργων καθυστερεί τόσο πολύ, ώστε οι όποιες προβλέψεις για τις μελλοντικές ανάγκες να ξεπερνούνται προτού καν το έργο αρχίσει να υλοποιείται. Κλασικό παράδειγμα είναι το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας που εδώ και 25 χρόνια προγραμματίζεται χωρίς μέχρι σήμερα να ανεγερθεί. Άλλο παράδειγμα είναι η ανέγερση 2ου ορόφου στο Δικαστήριο Πάφου. Οι προβλέψεις για τις μελλοντικές ανάγκες έγιναν το 2004, τα σχέδια ετοιμάστηκαν το 2007, αλλά το έργο ουδέποτε υλοποιήθηκε, κυρίως λόγω της οικονομικής κρίσης που μεσολάβησε. Το 2014-2015 ακυρώθηκαν οι προηγούμενοι προγραμματισμοί και αποφασίστηκε η επέκταση του κτηρίου δίπλα στο υφιστάμενο. Εάν τελικά ξεκινήσει η ανέγερση του εντός του 2016, σημαίνει ότι για υλοποίηση ενός έργου, μικρής έκτασης, χρειάστηκαν γύρω στα 12 χρόνια.

Οι κτηριακές εγκαταστάσεις συνδέονται άμεσα με τις καθυστερήσεις που παρατηρούνται. Χωρίς διαθέσιμους χώρους, δεν είναι δυνατό να διοριστούν νέοι δικαστές και ανάλογο προσωπικό, με αποτέλεσμα τη δυσλειτουργία του συστήματος. Ούτε και είναι δυνατή η τεχνολογική υποστήριξη των δικαστηρίων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι με τον αυξανόμενο όγκο υποθέσεων και τη συνακόλουθη αύξηση στις καθυστερήσεις, η Πολιτεία δεν έχει την πολυτέλεια να αναμένει την ανέγερση νέων κτηρίων για να διορίσει νέους δικαστές. Μέχρι οι κτηριακές ανάγκες να είναι επαρκείς, μπορεί να εξεταστεί ως έκτακτο μέτρο, η προσωρινή λειτουργία των δικαστηρίων και απογεύματα. Μια τέτοια ρύθμιση υιοθετήθηκε στο παρελθόν από το Υπουργείο Παιδείας, όταν υπήρχαν προσωρινές ελλείψεις στα σχολεία. Αν υιοθετηθεί, τότε θα μπορεί να υλοποιηθεί άμεσα η αύξηση του αριθμού των δικαστών κατά 30, οι οποίοι μαζί με το αντίστοιχο προσωπικό θα μπορούν να εργάζονται μόνο απογεύματα.

Παραθέτουμε πιο κάτω τις ειδικές κτηριακές ανάγκες των διαφόρων Επαρχιακών και άλλων Δικαστηρίων Ειδικής Δικαιοδοσίας.

(Α) Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας

Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη Έκθεσή μας (Κραμβή 2012):-

«Η ανεπάρκεια των κτηρίων στα οποία στεγάζεται το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας καθιστά προβληματική τη λειτουργία του με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 υποδείξαμε ότι "οι χώροι οι οποίοι διατίθενται για τη στέγαση και λειτουργία τόσο των Δικαστών όσο και του προσωπικού υπολείπονται κατά πολύ του ελάχιστου παραδεκτού - η κτηριακή ανεπάρκεια και οι συνθήκες εργασίας στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας στιγματίζουν τον πολιτισμό μας."»

Έκτοτε η Δικαστική Εξουσία επαναφέρει το θέμα ετησίως. Παρά τα εικοσιπέντε χρόνια που διέρρευσαν από τότε που διαπιστώθηκε η ανάγκη για οικοδόμηση νέου δικαστικού μεγάρου για το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας και τις πολλές υποσχέσεις που δόθηκαν από όλες ανεξαιρέτως τις κυβερνήσεις, το έργο δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί. Από πλευράς της Δικαστικής Εξουσίας, δόθηκαν εκ νέου οι ανάγκες των δικαστηρίων και αναμένεται να προκηρυχθεί αρχιτεκτονικός διαγωνισμός και στη συνέχεια να προκηρυχθούν προσφορές για ανέγερση του κτηρίου. Γνωρίζουμε ότι ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Ιωνάς Νικολάου, επέδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για υλοποίηση του έργου, αλλά είμαστε γενικά απογοητευμένοι με την βραδύτητα που κινούνται τα πράγματα. Κατά την εκτίμησή μας, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας δεν θα έχει καινούργιο κτήριο πριν το 2025. Όμως μέχρι τότε αναμένεται να παρουσιαστούν σοβαρότατες δυσλειτουργίες που αναπόφευκτα θα συμβάλουν στην περαιτέρω αύξηση των καθυστερήσεων και θα πλήξουν το κύρος της δικαιοσύνης και την εμπιστοσύνη του κοινού στα δικαστήρια, ιδιαίτερα στην εκδίκαση σοβαρών υποθέσεων.

(Β) Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού

Το 2005 ανεγέρθηκε νέο κτήριο δίπλα στο υφιστάμενο, το οποίο οικοδομήθηκε γύρω στο 1974 και σήμερα βρίσκεται σε άθλια κατάσταση. Πέραν τούτου, έχουν ήδη διαπιστωθεί πρόσθετες ανάγκες (4 αίθουσες δικαστηρίου) και θα πρέπει άμεσα να αρχίσει προγραμματισμός για επέκταση. Αυτό μπορεί να γίνει είτε με την κατεδάφιση του παλαιού κτηρίου και την ανοικοδόμηση ενός πολυόροφου μοντέρνου κτηρίου που να καλύπτει τις μελλοντικές ανάγκες του Δικαστηρίου Λεμεσού για τα επόμενα 50 χρόνια, είτε με την προσθήκη επέκτασης στο χώρο στάθμευσης, δίπλα από το κτήριο της ΠΑΣΥΔΥ, που είναι ο χώρος που αφέθηκε για μελλοντική ανάπτυξη του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού.

(Γ) Επαρχιακό Δικαστήριο Αμμοχώστου

Μετά την εισβολή, η έδρα του Δικαστηρίου Αμμοχώστου βρίσκεται προσωρινά στη Λάρνακα. Όμως στην Επαρχία Αμμοχώστου εδώ και αρκετά χρόνια, λειτουργεί στο Παραλίμνι Δικαστήριο το οποίο εκδικάζει μόνο μικροϋποθέσεις, κυρίως ποινικής φύσεως, για ευκολία των πολιτών της περιοχής. Το Δικαστήριο στεγάζεται σε ενοικιαζόμενα διαμερίσματα πολυκατοικίας. Όλοι συμφωνούν ότι ο χώρος δεν είναι ο πιο αξιοπρεπής. Έγιναν στο παρελθόν προσπάθειες μεταστέγασης του Δικαστηρίου, αλλά καμία δεν καρποφόρησε. Πρόσφατα η κυβέρνηση εξήγγειλε την πρόθεσή της να ανεγείρει σε ιδιόκτητη γη στο Παραλίμνι, νέο κτήριο για στέγαση του Δικαστηρίου Αμμοχώστου. Διατυπώθηκαν σκέψεις όπως το Δικαστήριο εκδικάζει και αστικής φύσεως υποθέσεις, αλλά αυτή η πτυχή χρήζει περαιτέρω μελέτης και συνεννόησης με όλους τους εμπλεκόμενους, συμπεριλαμβανομένου και του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου. Ευελπιστούμε ότι τα επόμενα 1-2 χρόνια το αργότερο, θα υλοποιηθεί η εξαγγελία της κυβέρνησης, ώστε το Δικαστήριο Αμμοχώστου, τουλάχιστον αυτό που εκδικάζει ποινικές υποθέσεις, να μεταστεγαστεί σε πιο κατάλληλο και αξιοπρεπές κτήριο.

(Δ) Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας

Στο κτήριο του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λάρνακας προστέθηκε πριν μερικά χρόνια πρόσθετος όροφος. Όμως σε περίπτωση διορισμού νέων δικαστών, δεν υπάρχουν άλλοι διαθέσιμοι χώροι. Ήδη υπάρχει ανάγκη για δύο πρόσθετες αίθουσες δικαστηρίου. Επομένως θα πρέπει από τώρα να αρχίσει ο προγραμματισμός για την επέκταση του κτηρίου προς τον χώρο στάθμευσης, ο οποίος μπορεί να μετατραπεί σε υπόγειο, όπως έγινε στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού.

(Ε) Επαρχιακό Δικαστήριο Πάφου

Έχουμε ήδη κάνει αναφορά στα προβλήματα που αντιμετώπισε η επέκταση του Δικαστηρίου Πάφου. Το πρόβλημα είναι οξύ (έλλειψη 9 αιθουσών δικαστηρίου), αλλά αναμένεται ότι εντός του 2016 θα αρχίσουν οι εργασίες για ανέγερση νέου κτηρίου δίπλα στο υφιστάμενο. Στο μεταξύ, ορισμένοι δικαστές του Δικαστηρίου αναγκάζονται να συνεδριάζουν στα γραφεία τους αντί σε αίθουσες δικαστηρίου.

Το Δικαστήριο Πάφου αντιμετωπίζει εδώ και αρκετά χρόνια πρόβλημα με το σύστημα κλιματισμού, αλλά παρά τις εκκλήσεις της Αρχιπρωτοκολλητού, τίποτε δεν έχει γίνει, με αποτέλεσμα να υποφέρουν κατά τους καλοκαιρινούς μήνες τόσο εργαζόμενοι στο χώρο, όσο και οι πολίτες που το επισκέπτονται.

(ΣΤ) Παλαιό κτήριο Ανωτάτου Δικαστηρίου

Όπως είναι γνωστό, στο χώρο αυτό στεγαζόταν το Οικογενειακό Δικαστήριο Λευκωσίας και το Δικαστήριο Εργατικών Διαφορών. Μετά που το κτήριο κηρύχθηκε επικίνδυνο, τα πιο πάνω δικαστήρια μεταστεγάστηκαν σε χώρο που ενοικιάστηκε από την κυβέρνηση στη λεωφόρο Διαγόρου. Η ρύθμιση αυτή αν και προσωρινή, ταλαιπωρεί τόσο τους δικαστές, όσο και τους δικηγόρους, οι οποίοι αναγκάζονται να μετακινούνται από το χώρο του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας με αποτέλεσμα την απώλεια εργασιακού χρόνου. Πέραν τούτου, η ρύθμιση στοιχίζει στο κράτος ετησίως δεκάδες χιλιάδες ευρώ σε ενοίκια.

Παρά τις υποσχέσεις του Υπουργού Δικαιοσύνης ότι σύντομα θα αρχίσουν οι εργασίες αναπαλαίωσης του κτηρίου, μετά λύπης μας παρατηρούμε ότι δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί οι σχετικές μελέτες.

(Ζ) Διοικητικό Δικαστήριο

Το νεοσύστατο πρωτόδικο Διοικητικό Δικαστήριο στεγάζεται προσωρινά στο Ανώτατο Δικαστήριο. Όμως οι συνθήκες δεν είναι ιδανικές και θα πρέπει σύντομα να εξευρεθεί κατάλληλος χώρος για στέγασή του. Σήμερα υπηρετούν 5 δικαστές. Αλλά αναμένεται ότι πολύ σύντομα, λόγω του μεγάλου όγκου υποθέσεων που καταχωρούνται, ο αριθμός θα πρέπει να αυξηθεί. Επομένως θα απαιτηθούν για στέγαση του συγκεκριμένου Δικαστηρίου, τουλάχιστον 7-9 αίθουσες Δικαστηρίου και αντίστοιχος χώρος για στέγαση του Πρωτοκολλητή, στενογράφων και άλλου προσωπικού.

Οι ανάγκες του Διοικητικού Δικαστηρίου θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στους προγραμματισμούς για ανέγερση του νέου δικαστικού μεγάρου που θα ανεγερθεί στη Λευκωσία.

(Η) Αποθηκευτικοί χώροι

Όλα ανεξαιρέτως τα δικαστήρια, συμπεριλαμβανομένου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου, παρουσιάζουν σοβαρότατες ελλείψεις αποθηκευτικών χώρων, με αποτέλεσμα την απώλεια ή μη εντοπισμό φακέλων.

10. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

(Α) Ηλεκτρονικό σύστημα μηχανογράφησης

Τα Πρωτοκολλητεία λειτουργούν με τον ίδιο απαρχαιωμένο σύστημα που λειτουργούσαν και πριν την ανεξαρτησία της Κύπρου. Έχουμε καταγράψει τις δυσκολίες που δημιουργούνται λόγω του αναχρονιστικού συστήματος. Υπάλληλοι του Δικαστηρίου συνεχίζουν να καταχωρούν χειρόγραφα στα διάφορα Μητρώα τις υποθέσεις που καταχωρούνται, ενώ τίποτε δεν έχει αλλάξει στον τρόπο αρχειοθέτησης και φύλαξης των υποθέσεων. Ως αποτέλεσμα δημιουργούνται επί καθημερινής βάσεως δυσχέρειες στη λειτουργία των Πρωτοκολλητείων, τα οποία δεν μπορούν πλέον να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των καιρών. Μια από τις σοβαρότατες παρενέργειες του υφιστάμενου συστήματος, είναι ότι το Πρωτοκολλητείο αδυνατεί να εξαγάγει από τα Μητρώα τα αναγκαία στατιστικά στοιχεία που απαιτούνται από το Ανώτατο Δικαστήριο, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και ιδιαίτερα από όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι επιφορτισμένα με το καθήκον ελέγχου και παρακολούθησης των εθνικών συστημάτων απονομής της δικαιοσύνης. Λόγω αυτών των δυσκολιών, η Κύπρος είναι από τις λίγες χώρες που δεν εκδίδει Ετήσια Έκθεση. Ακόμα και η Επιτροπή της Ε.Ε. στην Έκθεσή της για τη δικαιοσύνη “Scoreboard 2016”, καταγράφει την αδυναμία της Κύπρου να παρακολουθεί επί συστηματικής βάσης το χρόνο διεκπεραίωσης υποθέσεων, τον αριθμό των υποθέσεων που αναβάλλονται, την ανυπαρξία θεσμικών κριτηρίων και ελέγχου της ποιότητας των δικαστικών αποφάσεων και άλλων υπηρεσιών που προσφέρονται, την ανυπαρξία συχνής παρακολούθησης και αξιολόγησης του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης, κ.α..

Οι πιο πάνω αδυναμίες είναι μόνο ορισμένες από αυτές που προκύπτουν από την έλλειψη Ηλεκτρονικού Συστήματος Μηχανογράφησης. Οι σχετικές ελλείψεις καταγράφονται στους Πίνακες 38, 39, 40 και 41. Ιδιαίτερα στον Πίνακα 42 του “Scoreboard 2016” καταγράφονται 25 κριτήρια ελέγχου του συστήματος απονομής δικαιοσύνης και η Κύπρος είναι η μόνη χώρα που χρησιμοποιεί μόνο ένα από αυτά τα κριτήρια.

Τελικά η πολιτεία έχει πειστεί για την αναγκαιότητα εισαγωγής Συστήματος Μηχανογράφησης και ο Υπουργός Δικαιοσύνης, κ. Ιωάνης Νικολάου, εξήγγειλε ότι μέσα σε δύο χρόνια το αργότερο, θα τεθεί σε εφαρμογή. Είναι σε γνώση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ότι οι αναγκαίες διεργασίες για την ανάθεση του έργου βρίσκονται σε εξέλιξη.

(B) Τήρηση πρακτικών – Στενοτύπηση

Τα πρακτικά των δικαστικών διαδικασιών τηρούνται κατά κανόνα με τη μέθοδο της στενογραφίας. Λόγω του μεγάλου χρόνου που χρειάζεται για αποστενογράφησή τους, η Πολιτεία τα τελευταία χρόνια αγοράζει υπηρεσίες στενοτύπησης από τον ιδιωτικό τομέα. Η χρήση της μεθόδου στενοτύπησης έχει με ενέργειες του Υπουργού Δικαιοσύνης, κ. Ιωάνη Νικολάου, αυξηθεί τα τελευταία δύο χρόνια, ώστε να υπερπηδηθούν οι δυσκολίες εξεύρεσης ικανών στενογράφων.

Η μέθοδος της στενοτύπησης, με την εμπειρία των 2-3 χρόνων που χρησιμοποιείται στα δικαστήρια, έχει αποδειχθεί ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και της ποιότητας των δικαστικών αποφάσεων, αφού ο δικαστής και οι δικηγόροι μέσα σε λίγες μέρες έχει ενώπιον του πλήρη πρακτικά. Γι' αυτό και η Πολιτεία προτίθεται να εισάξει ολοκληρωμένο σύστημα, αφού προηγηθεί η σταδιακή μετεκπαίδευση των στενογράφων στο νέο σύστημα. Ήδη όλα τα Κακουργιοδικεία και αρκετά άλλα δικαστήρια, ιδιαίτερα τα ποινικά, χρησιμοποιούν με μεγάλη επιτυχία τις υπηρεσίες στενοτυπιστριών.

Με την καθολική εισαγωγή του συστήματος, αναμένεται ότι το Ανώτατο Δικαστήριο θα εξεύρει τρόπους για να ορίζονται οι εφέσεις πιο γρήγορα, αφού τα πρακτικά τους θα ετοιμάζονται σε πολύ σύντομο χρόνο. Εάν δεν βρεθούν όμως τρόποι επιτάχυνσης της εκδίκασης εφέσεων, τότε αναμένεται ότι με την εισαγωγή του συστήματος στενοτύπησης ο αριθμός εφέσεων που είναι έτοιμες για εκδίκαση, θα αυξηθεί, με αποτέλεσμα να αυξηθεί κατακόρυφα και ο αριθμός εκκρεμουσών εφέσεων.

(Γ) Αναβάθμιση ηλεκτρονικού εξοπλισμού

Πλείστοι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, εκτυπωτές, φωτοτυπικές μηχανές, σαρωτές κ.α., ακόμη και στο Ανώτατο Δικαστήριο, είναι πεπαλαιωμένοι και συχνά παρουσιάζουν προβλήματα. Υπάρχει άμεση ανάγκη αναβάθμισής τους.

(Δ) Σύνδεση με διαδίκτυο

Η ταχύτητα σύνδεσης με τον κρατικό κόμβο είναι πολύ χαμηλή και αργή, με αποτέλεσμα να αναλώνεται πολύτιμος χρόνος από τους χρήστες δικαστές και προσωπικό. Γι' αυτό χρήζει η άμεση αναβάθμιση της ταχύτητας σύνδεσης με το διαδίκτυο.

(Ε) Αναβάθμιση συστημάτων τηλεδιάσκεψης

Τα υφιστάμενα συστήματα τα οποία εγκαταστάθηκαν πριν δεκαπέντε περίπου χρόνια, είναι ήδη πεπαλαιωμένα και χρήζουν αντικατάστασης με νέα τεχνολογία, ώστε να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις.

(ΣΤ) Σύστημα ασφαλείας

Από την τελευταία μας Έκθεση το 2012 τίποτε δεν έχει αλλάξει, γι' αυτό επαναλαμβάνουμε ότι επείγει η εγκατάσταση θυρών ασφαλείας, ανιχνευτών μετάλλων κ.λπ. στους χώρους των δικαστηρίων. Η εγκατάσταση και λειτουργία των προαναφερόμενων συστημάτων ασφαλείας θα συμβάλει στην πρόληψη και αποτροπή κακόβουλων ή τρομοκρατικών ενεργειών.

(Ζ) Ανεπάρκεια χώρων κράτησης υποδίκων και κρατουμένων

Πολλά από τα κρατητήρια στα δικαστήρια βρίσκονται σε άθλια κατάσταση και συχνά το γεγονός σχολιάζεται από ξένες αντιπροσωπείες που επισκέπτονται τους χώρους των δικαστηρίων για επιθεώρηση.

11. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΔΙΚΑΣΤΩΝ

Η συνεχής εκπαίδευση των δικαστών θεωρείται όχι μόνο κεκτημένο της Ε.Ε., αλλά και ύψιστης σημασίας στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο χώρο της δικαιοσύνης. Αποτελεί ίσως το πιο σημαντικό εργαλείο για διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης. Το δίκαιο τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα μετά την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει αναπτυχθεί και έχει καταστεί περίπλοκο. Σήμερα είναι πολύ δύσκολο για ένα δικηγόρο να ασκήσει το επάγγελμά του χωρίς κάποιου είδους εξειδίκευση σε συγκεκριμένους τομείς δικαίου. Το ίδιο πρέπει να ισχύσει και για τους δικαστές, ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του 21ου αιώνα.

Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν εδώ και 20 χρόνια επισημάνει την αναγκαιότητα επιμόρφωσης των δικαστών σε όλα τα κράτη μέλη. Η Κύπρος αποτελεί για ακόμα μια φορά τη μόνη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση που δεν έχει εγκαταστήσει ακόμα σύστημα για τη συνεχή επιμόρφωση των δικαστικών λειτουργών. Οι δύο πιο κάτω Πίνακες 34 και 35 από την Έκθεση της Ε.Ε. “Scoreboard 2016” φανερώουν τη σημερινή κατάσταση.

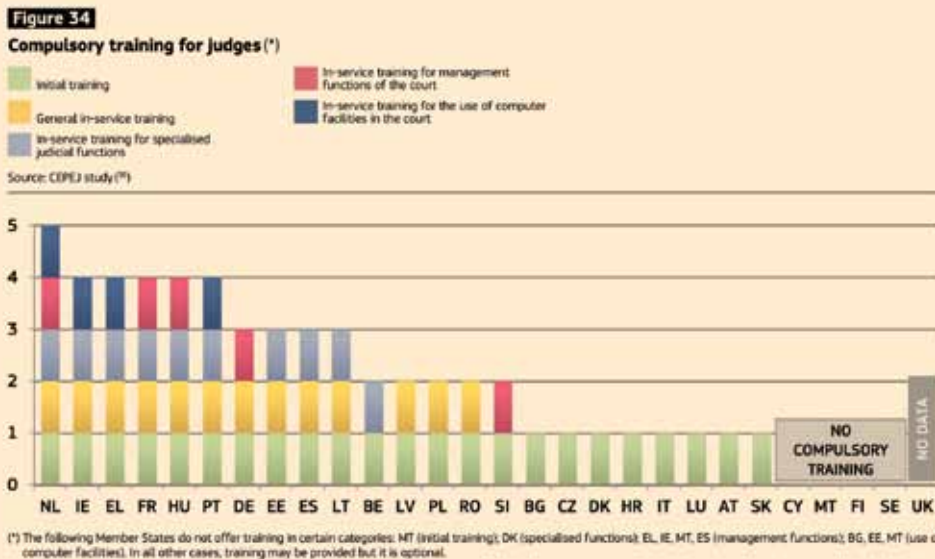

Figure 35

Judges participating in continuous training activities in EU law or in the law of another Member State (*) (as a percentage of total number of judges)

Source: European Commission, European judicial training 2013.(**)

(*) In a few cases reported by Member States the ratio of participants to existing members of a legal profession exceeds 100%, meaning that participants took part in more than one training activity on EU law.

Στον ευρωπαϊκό χώρο οι εξελίξεις είναι ραγδαίες και στο μέλλον αναμένεται να καλπάζουν. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2011 εξήγησε τη νέα πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της δικαστικής επιμόρφωσης. Με την Ανακοίνωσή της COM (2011) 551, ημερ. 13.9.2011 διακήρυξε ότι η βελτίωση της δικαστικής επιμόρφωσης και κατάρτισης είναι καθοριστική, προκειμένου να οικοδομηθεί ένας ενιαίος ευρωπαϊκός δικαστικός χώρος. Στην Έκθεση της συμπεραίνει ότι:-

«Είναι αναγκαία ισχυρά δέσμευση για να εξασφαλιστεί ότι η δικαστική κατάρτιση θα φτάσει το επίπεδο αριστείας που απαιτείται για ένα πραγματικό ευρωπαϊκό δικαστικό πνεύμα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί όλους τους φορείς να αναλάβουν την ενδεδειγμένη δράση: να χορηγηθούν τα κονδύλια, να διατεθεί χρόνος, να αναπτυχθούν κίνητρα και να αναληφθούν σαφείς δεσμεύσεις.»

Το Συμβούλιο χαιρετίζοντας την Ανακοίνωση της Επιτροπής, στα Συμπεράσματα του 2011/C361/03, ημερ. 27.10.2011 ανέφερε ότι:-

«11. Το Συμβούλιο παροτρύνει τις υποψήφιες και τις δυνάμει υποψήφιες χώρες να υπογράψουν Μνημόνια συμφωνίας για να συμμετάσχουν στα χρηματοδοτικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της δικαιοσύνης, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στα προγράμματα αυτά, προκειμένου να εξασφαλίσουν την ουσιαστική συμμετοχή τους σε προγράμματα ευρωπαϊκής δικαστικής κατάρτισης.»

Προς υλοποίηση της εξαγγελθείσας πολιτικής, κατατέθηκε στις 15.11.2011 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κοινή Πρόταση για τη θέσπιση Κανονισμού για την υιοθέτηση του στρατηγικού σχεδίου με την ονομασία «Πρόγραμμα Δικαιοσύνης 2014-2020» 2011/0369(COD), το οποίο στη συνέχεια υιοθετήθηκε. Με το συγκεκριμένο Πρόγραμμα, αναμένεται να χρηματοδοτηθούν από διαρθρωτικά ταμεία όλα τα προγράμματα που αφορούν στο χώρο της δικαιοσύνης για την επόμενη επταετία. Το δημοσιονομικό κονδύλι για την υλοποίηση του προγράμματος, ανέρχεται στα 472 εκατ. ευρώ. Μεταξύ άλλων, στόχος του προγράμματος είναι να επιτρέψει όλους τους ευρωπαίους δικαστές και το 50% των ευρωπαίων δικηγόρων, περίπου 700.000 άτομα, να λάβουν μέρος στα προγράμματα για δικαστική επιμόρφωση που προγραμματίζονται μέχρι το 2020 σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο.

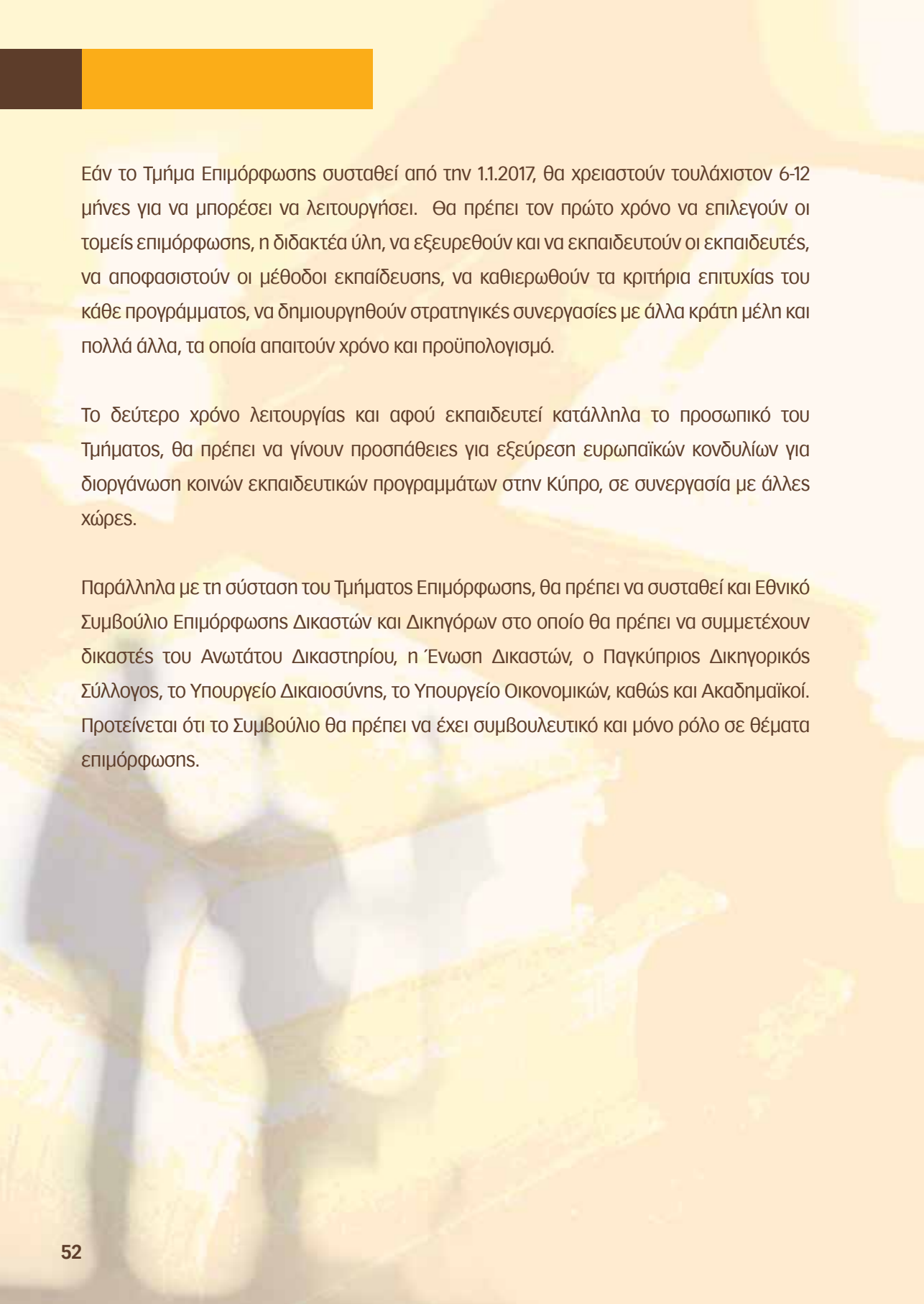
Το Ανώτατο Δικαστήριο ανταποκρινόμενο στην έκκληση των ευρωπαϊκών οργάνων, ετοίμασε από το 2012 εμπειριστατωμένη Έκθεση για την αναγκαιότητα δημιουργίας Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου 2012-2020 για τη δικαστική επιμόρφωση.

Εισηγήθηκε την ίδρυση Τμήματος Επιμόρφωσης στο Ανώτατο Δικαστήριο. Λόγω της οικονομικής κρίσης που μεσολάβησε, καθυστέρησε η υλοποίηση της εισήγησης. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Ιωνάς Νικολάου είναι ένθερμος υποστηρικτής της εισήγησης και η κυβέρνηση είναι έτοιμη να δώσει τα απαιτούμενα κονδύλια για ίδρυση του Τμήματος το οποίο θα αναλάβει παράλληλα και την εκπαίδευση των δικηγόρων. Ως προς τους δικηγόρους, η Ε.Ε. αποσκοπεί στην καθιέρωση ελάχιστων ωρών εκπαίδευσης κάθε δικηγόρου, προτού ανανεωθεί η ετήσια άδειά του.

Δυστυχώς με την καθυστέρηση που παρατηρήθηκε, ενδέχεται η Κύπρος να μην υλοποιήσει τους στόχους που τέθηκαν στο «Πρόγραμμα Δικαιοσύνη 2014-2020» της Ε.Ε. για την εκπαίδευση όλων των δικαστικών λειτουργών και του ήμισυ του αριθμού των δικηγόρων μέχρι το 2020. Ήδη οι πλείστες ευρωπαϊκές χώρες εξέδωσαν δύο ετήσιες Εκθέσεις (2014, 2015), επεξηγώντας σ' αυτές τα όσα έπραξαν προς συμμόρφωση με το «Πρόγραμμα Δικαιοσύνη 2014-2020».

Η απαίτηση της Ε.Ε. είναι όχι μόνο για «αρχική επιμόρφωση», αλλά και για «συνεχή επιμόρφωση», ιδιαίτερα για θέματα ευρωπαϊκού δικαίου και εκπαίδευσης δικαστών, για θέματα διαχείρισης του δικαστικού χρόνου και του τρόπου που διεξάγουν τη δίκη. Το μόντο που κυριαρχεί στην Ε.Ε. είναι ότι «δικαστές που δεν είναι άρτια εκπαιδευμένοι, δεν πρέπει να τους επιτρέπεται να απονέμουν δικαιοσύνη.» Είναι φανερό ότι η έμφαση πλέον δεν είναι μόνο στον αριθμό των δικαστών που εκπαιδεύονται, αλλά και στην ποιότητα της εκπαίδευσης που τυγχάνουν.

Ο λόγος που η Ε.Ε. εμμένει στην ποιότητα των δικαστικών αποφάσεων, είναι για να διασφαλίσει ότι η κάθε δικαστική απόφαση που εκδίδεται σε κράτος μέλος της Ε.Ε. και είναι άμεσα εκτελεστή σε όλα τα κράτη μέλη, θα είναι του ίδιου υψηλού επιπέδου, κάτι που θεωρείται ότι ενισχύει την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο.

Εάν το Τμήμα Επιμόρφωσης συσταθεί από την 1.1.2017, θα χρειαστούν τουλάχιστον 6-12 μήνες για να μπορέσει να λειτουργήσει. Θα πρέπει τον πρώτο χρόνο να επιλεγούν οι τομείς επιμόρφωσης, η διδακτέα ύλη, να εξευρεθούν και να εκπαιδευτούν οι εκπαιδευτές, να αποφασιστούν οι μέθοδοι εκπαίδευσης, να καθιερωθούν τα κριτήρια επιτυχίας του κάθε προγράμματος, να δημιουργηθούν στρατηγικές συνεργασίες με άλλα κράτη μέλη και πολλά άλλα, τα οποία απαιτούν χρόνο και προϋπολογισμό.

Το δεύτερο χρόνο λειτουργίας και αφού εκπαιδευτεί κατάλληλα το προσωπικό του Τμήματος, θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες για εξεύρεση ευρωπαϊκών κονδυλίων για διοργάνωση κοινών εκπαιδευτικών προγραμμάτων στην Κύπρο, σε συνεργασία με άλλες χώρες.

Παράλληλα με τη σύσταση του Τμήματος Επιμόρφωσης, θα πρέπει να συσταθεί και Εθνικό Συμβούλιο Επιμόρφωσης Δικαστών και Δικηγόρων στο οποίο θα πρέπει να συμμετέχουν δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η Ένωση Δικαστών, ο Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Υπουργείο Οικονομικών, καθώς και Ακαδημαϊκοί. Προτείνεται ότι το Συμβούλιο θα πρέπει να έχει συμβουλευτικό και μόνο ρόλο σε θέματα επιμόρφωσης.

12. ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

(Α) Σύσταση μόνιμων Επιτροπών παρακολούθησης της λειτουργίας των Διαδικαστικών Θεσμών και του Δικαίου

Οι Επιτροπές θα πρέπει να είναι δύο. Μία για τους Διαδικαστικούς Κανονισμούς και μία για το Δίκαιο. Οι Επιτροπές θα πρέπει να συσταθούν στα πρότυπα των «Permanent Law Commissions» που λειτουργούν με επιτυχία σε πολλές χώρες του εξωτερικού. Οι δύο Επιτροπές θα είναι επιφορτισμένες με το έργο της συνεχούς παρακολούθησης, όχι μόνο της λειτουργίας των Δικαστηρίων, αλλά και των Θεσμών Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας και του Δικαίου και με Ετήσια Έκθεση θα εισηγούνται τρόπους βελτίωσής τους, ώστε να επιλύονται άμεσα τα προβλήματα που εντοπίζονται κατά τη διάρκεια του προηγούμενου χρόνου. Απώτερος στόχος θα είναι το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης να εκσυγχρονίζεται χρόνο με χρόνο, ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των καιρών. Για ευχερέστερη σύσταση των Επιτροπών, μπορεί να αξιοποιηθούν συνταξιούχοι δικαστές οι οποίοι διαθέτουν πολυετή πείρα. Πλαισιούμενοι και από άλλους ειδικούς, π.χ. δικηγόρους, ακαδημαϊκούς κ.α., θα μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά και επί ετήσιας βάσης στον εκσυγχρονισμό του δικαίου και της δικονομίας των δικαστηρίων.

(Β) Έκδοση ετήσιας Έκθεσης από το Ανώτατο Δικαστήριο

Πριν αρκετά χρόνια το Ανώτατο Δικαστήριο εξέδιδε Ετήσια Έκθεση, η οποία αποτελούσε την αναφορά της Δικαστικής Εξουσίας για τη λειτουργία των δικαστηρίων κατά το προηγούμενο έτος. Σε κάποιο στάδιο η έκδοση της Ετήσιας Έκθεσης σταμάτησε, χωρίς να εντοπίζονται στο Αρχείο του Ανωτάτου Δικαστηρίου οι λόγοι.

Η Επιτροπή εισηγείται ότι η επαναφορά της Ετήσιας Έκθεσης θα ενισχύσει τα μέγιστα την παρακολούθηση της λειτουργίας των δικαστηρίων και τη δημοσιοποίηση των δυσλειτουργιών και προβλημάτων. Παράλληλα θα υπάρχει πληρέστερη ενημέρωση του κοινού και όσων άλλων ενδιαφέρονται για τη λειτουργία των δικαστηρίων και γενικά θα συμβάλει ουσιαστικά στην προβολή του έργου των δικαστηρίων.

(Γ) Καθιέρωση κριτηρίων αξιολόγησης του έργου των Επαρχιακών και άλλων Δικαστών

Παράλληλα με την αύξηση του αριθμού των δικαστών θα πρέπει να εισαχθούν κριτήρια για την όσο το δυνατό αντικειμενική αξιολόγηση του έργου που επιτελούν οι επαρχιακοί και άλλοι δικαστές, ώστε οι πιο άξιοι και ικανοί να μην αδικούνται. Πρόκειται για ένα σοβαρό και πολύπλοκο θέμα που χρειάζεται η συμβολή ειδικών επί του θέματος. Η εμπειρία άλλων κρατών μελών της Ε.Ε. σίγουρα θα είναι βοηθητική.

(Δ) Δικαστικό Συμβούλιο

Η σύσταση του Δικαστικού Συμβουλίου σχετίζεται άμεσα με την ανεξαρτησία της Δικαστικής Εξουσίας. Όμως πρόσφατα διάφοροι ευρωπαϊκοί οργανισμοί, π.χ. Greco, σχολίασαν τη συγκέντρωση πολλών αρμοδιοτήτων στο Δικαστικό Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από τα ίδια πρόσωπα που απαρτίζουν το Ανώτατο Δικαστήριο. Το θέμα είναι περίπλοκο και γι' αυτό χρήζει προσεκτικής μελέτης. Το Ανώτατο Δικαστήριο έχει λάβει σοβαρά υπόψη τα σχόλια αυτά και θα προβεί σε πρώτο στάδιο σε μια εσωτερική μελέτη του τρόπου λειτουργίας του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου και της αναγκαιότητας ενδεχόμενης αναθεώρησής του.

(Ε) Επαναξιολόγηση λειτουργικότητας δικαστηρίων ειδικής δικαιοδοσίας

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι ο θεσμός των δικαστηρίων ειδικής δικαιοδοσίας δεν λειτούργησε στο βαθμό που αναμένετο. Έχουν ήδη διατυπωθεί σκέψεις κατά πόσον ορισμένα από τα δικαστήρια ειδικής δικαιοδοσίας χρειάζονται στην υφιστάμενη τους μορφή ή κατά πόσον ωρίμασε ο καιρός για να επέλθουν αλλαγές ή να ενταχθούν με κάποια μορφή στα Επαρχιακά Δικαστήρια.

(i) Δικαστήριο Ελέγχου Ενοικιάσεων

Ήδη υπήρξε σκέψη για μετατροπή του Δικαστηρίου Ελέγχου Ενοικιάσεων σε Δικαστήριο Ακίνητης Ιδιοκτησίας και Ενοικιάσεων και ένταξή του στο Επαρχιακό Δικαστήριο.

(ii) Στρατιωτικό Δικαστήριο

Άλλη σκέψη είναι η κατάργηση του Στρατιωτικού Δικαστηρίου και η ανάθεση της δικαιοδοσίας σε Επαρχιακούς Δικαστές οι οποίοι θα μπορούν να αφιερώνουν μερικές μέρες του μήνα για διεκπεραίωση των υποθέσεων του Στρατοδικείου.

(ΣΤ) Το Πρωτόκολλο του κράτους

Ένα θέμα που σχετίζεται με την ισοτιμία των τριών Εξουσιών, είναι και το Πρωτόκολλο του κράτους. Τίποτα δεν έχει αλλάξει από την προηγούμενη Έκθεσή μας, γι' αυτό επαναλαμβάνουμε ότι:-

«Παρά το γεγονός ότι η αυτοτέλεια και η ισοτιμία της δικαστικής εξουσίας είναι θεσμικά και καθολικά αναγνωρισμένη ατυχώς εξακολουθεί να διατηρείται η γνωστή «στρέβλωση» που αφορά στο θέμα του πρωτοκόλλου. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και οι προκάτοχοί του αναγνώρισαν ότι οι νομοθετικές ρυθμίσεις οι οποίες διέπουν το θέμα του πρωτοκόλλου ουδόλως συνάδουν με τη συνταγματική τάξη και τα ευρωπαϊκά θέσμια και ότι προκύπτει ανάγκη αποκατάστασης διά τροποποιήσεως του περί του Πρωτοκόλλου της Κυπριακής Δημοκρατίας (Εσωτερική Εθιμοταξία) Νόμου του 1996.

Η διατήρηση της προαναφερόμενης ανωμαλίας ουδόλως τιμά τις συνιστώσες πολιτειακές εξουσίες οι οποίες ανέχονται τη διαιώνιση της κατάστασης.»

ΣΥΝΟΨΗ

Οι ανάγκες που διαπιστώνονται στην παρούσα Έκθεση δεν είναι καινούργιες. Όμως αν θέλουμε να διατηρήσουμε ψηλό επίπεδο δικαιοσύνης στην Κύπρο και να μειώσουμε το χρόνο εκδίκασης των υποθέσεων, θα πρέπει πρωτίστως να υπάρξει άμεσα:-

1. Αύξηση του προϋπολογισμού των δικαστηρίων:- Θα πρέπει να παραχωρηθούν στη δικαιοσύνη τα αναγκαία κονδύλια που απαιτούνται για να καλυφθούν οι πιο πάνω ανάγκες. Θα πρέπει να αποδοθεί τέτοιο ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος που να πλησιάζει το αντίστοιχο των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών, το οποίο κατά μέσο όρο κυμαίνεται στο 0,3% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος.

2. Ανεξαρτησία των δικαστών και αντιμισθία:- Για να διατηρηθεί η ανεξαρτησία των δικαστών και η υψηλή ποιότητα απονομής της δικαιοσύνης, θα πρέπει να διασφαλιστούν οι μισθοί και τα ωφελήματα των δικαστών, ιδιαίτερα των νεοεισερχόμενων, ώστε η δικαστική υπηρεσία να ελκύει τους ικανότερους των δικηγόρων για διορισμό.

3. Σημαντική αύξηση του αριθμού των δικαστών:- Ο αριθμός των δικαστών θα πρέπει σταδιακά να αυξηθεί ώστε να πλησιάζει τον μέσο όρο των υπολοίπων κρατών μελών της Ε.Ε., δηλαδή θα πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον 20 δικαστές ανά 100.000 κατοίκους.

4. Μείωση των καθυστερήσεων:- Επί του παρόντος, τόσο οι συνταγματικές πρόνοιες, όσο και εκείνες του Χάρτη της Ε.Ε. και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για διάγνωση των αστικών δικαιωμάτων κάθε πολίτη ή οποιασδήποτε κατ' αυτού ποινικής κατηγορίας «εντός ευλόγου χρόνου», σε μεγάλο βαθμό δεν τηρούνται, ιδιαίτερα σε διαδικασίες ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Γι' αυτό θα πρέπει με εκσυγχρονισμό του όλου συστήματος λειτουργίας των δικαστηρίων, να μειωθούν το συντομότερο δυνατό οι καθυστερήσεις. Στόχος είναι να μην υπάρχουν στα δικαστήρια αστικές υποθέσεις άνω των δύο ετών και ποινικές υποθέσεις άνω του έτους.

5. Αναδιάρθρωση λειτουργίας Ανωτάτου Δικαστηρίου:- Η αναδιάρθρωση θα μπορούσε να ξεκινήσει με τη σύσταση ειδικής Επιτροπής. Όμως άμεσα θα πρέπει να εξεταστεί η σύσταση δευτεροβάθμιου εφετείου, καθώς και η εξέταση των άλλων εισηγήσεων στις οποίες προβαίνουμε στη σχετική ενότητα, όπως η σύσταση Τμημάτων, η μείωση του αριθμού των εφέσεων, η δημιουργία ταχείας εκδίκασης εφέσεων, η δημιουργία νέων διοικητικών δομών και η μεταφορά υποθέσεων Ναυτοδικείου στα Επαρχιακά Δικαστήρια. Τα συγκεκριμένα μέτρα θα συμβάλουν άμεσα στο να απελευθερώσουν τους Δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου από του να αναλώνουν ένα μεγάλο μέρος του χρόνου τους σε διοικητικές φύσεως θέματα, εις βάρος των δικαστικών τους καθηκόντων.

6. Αναδιάρθρωση λειτουργίας Επαρχιακών και άλλων Δικαστηρίων:- Για συνολική αντιμετώπιση των προβλημάτων θα πρέπει, όπως και στην περίπτωση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, να διοριστεί ειδική Επιτροπή η οποία να εξετάσει όλα τα λειτουργικά προβλήματα. Μέχρι να υλοποιηθεί η συγκεκριμένη εισήγηση θα πρέπει άμεσα να αυξηθεί τόσο ο αριθμός των δικαστών, όσο και του προσωπικού, να παύσει άμεσα η εφαρμογή της αρχής της εναλλαξιμότητας στα δικαστήρια, να δημιουργηθεί εμπορικό δικαστήριο για επιτάχυνση της εκδίκασης υποθέσεων που έχουν εμπορική ή οικονομική υφή.

7. Απλοποίηση όλων των δικονομικών και άλλων διαδικασιών:- Για να γίνει αυτό θα πρέπει να συσταθούν Επιτροπές από εμπειρογνώμονες οι οποίοι αφού διερευνήσουν όλες ανεξαιρέτως τις διαδικασίες των δικαστηρίων και ιδιαίτερα των Θεσμών Πολιτικής και Ποινικής Δικονομίας, θα εισηγηθούν λύσεις ώστε να εκσυγχρονιστεί το όλο σύστημα. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να ζητηθεί τεχνική βοήθεια από την Ε.Ε., την Τρόικα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

8. Βελτίωση κτηριακών εγκαταστάσεων:- Όλες οι επαρχίες χρειάζονται επέκταση ή βελτίωση των κτηριακών τους εγκαταστάσεων. Προέχει η επίσπευση των διαδικασιών για την ανέγερση του νέου κτηρίου του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας. Παράλληλα θα πρέπει να τροχοδρομηθεί η επέκταση των κτηρίων όλων των υπολοίπων Επαρχιακών Δικαστηρίων.

9. Εισαγωγή σύγχρονων τεχνολογιών:- Η εισαγωγή ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, στενοτύπησης, μαγνητοφώνησης διαδικασιών, κ.α., θα συμβάλουν στην ταχύτερη και ποιοτική αναβάθμιση της απονομής της δικαιοσύνης.

10. Εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού:- Τόσο οι Δικαστές, όσο και οι Νομικοί Λειτουργοί, Πρωτοκολλητές και το υπόλοιπο προσωπικό των δικαστηρίων θα πρέπει να τυγχάνουν συνεχούς και στοχευμένης εκπαίδευσης, ώστε να διασφαλιστεί η ποιότητα της δικαιοσύνης. Προς υλοποίηση της υποχρέωσης αυτής, επείγει η ίδρυση και λειτουργία το συντομότερο δυνατό, Τμήματος Επιμόρφωσης.

11. Άλλα θέματα:- Διόρθωση της συνταγματικής στρέβλωσης που δημιουργήθηκε με τις πρόνοιες του Πρωτοκόλλου του κράτους, το οποίο κρίζει αναθεώρησης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Έκθεση καταγράφει και ιεραρχεί τις παρούσες και μελλοντικές ανάγκες των δικαστηρίων, καθώς και δυσλειτουργίες και προβλήματα σε όλα τα επίπεδα απονομής δικαιοσύνης. Η Έκθεση επισημαίνει τις κυριότερες και πιο άμεσες ελλείψεις των δικαστηρίων και κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για τις ολέθριες επιπτώσεις.

Ταυτόχρονα, η Επιτροπή θεώρησε σκόπιμο να περιλάβει στην Έκθεση και συγκεκριμένες εισηγήσεις και σκέψεις για εκσυγχρονισμό του όλου συστήματος λειτουργίας των δικαστηρίων. Ορισμένες από αυτές μπορεί να μην έχουν επί του παρόντος καθολική υποστήριξη, αλλά θεωρήθηκε από τα μέλη της Επιτροπής ότι θα πρέπει να καταγραφούν ώστε να αποτελέσουν τροφή για σκέψη για τους μελλοντικούς σχεδιασμούς.

Ευελπιστούμε ότι η Πολιτεία θα μεριμνήσει ώστε να αλλάξει η προσέγγιση της ως προς τα δικαστήρια και τη δικαιοσύνη και θα έρθει αρωγός των προσπαθειών του Ανωτάτου Δικαστηρίου να αναβαθμίσει την ποιότητα της δικαιοσύνης, να εξαλείψει τις καθυστερήσεις και να εκσυγχρονίσει το δικαϊκό μας σύστημα.

